Suvestinė redakcija nuo 2026-08-01

Įsakymas paskelbtas: TAR 2015-12-28, i. k. 2015-20631

Nauja redakcija nuo 2026-08-01:
Nr. I-176/1V-594/A1-459, 2026-07-31, paskelbta TAR 2026-07-31, i. k. 2026-12444

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINIS PROKURORAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTRAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKŲ NUSTATYMO, IKITEISMINIO TYRIMO YPATUMŲ IR TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO

2015 m. gruodžio 17 d. Nr. I-327/1V-1015/A1-758
Vilnius

Siekdami įtvirtinti vienodas prekybos žmonėmis aukų nustatymo gaires, pagerinti ikiteisminio tyrimo kokybę, užtikrinti, kad ikiteisminis tyrimas būtų atliekamas ir nusikalstamos veikos atskleidžiamos per kaip įmanoma trumpiausią laiką, koordinuoti tarpinstitucinį bendradarbiavimą teikiant pagalbą nukentėjusiesiems nuo prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų,

t v i r t i n a m e Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ypatumų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijas (pridedama).

Generalinio prokuroro pavaduotojas,
einantis generalinio prokuroro pareigas — Darius Raulušaitis

Vidaus reikalų ministras — Saulius Skvernelis

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė — Algimanta Pabedinskienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro,
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro,
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro 2015 m. gruodžio 17 d.
įsakymu Nr. I-327/1V-1015/A1-758
(Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro,
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro,
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro 2026 m. liepos 31 d. įsakymo
Nr. I-176/1V-594/A1-459
redakcija)

PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKŲ NUSTATYMO, IKITEISMINIO TYRIMO YPATUMŲ IR TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ypatumų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijų (toliau – Rekomendacijos) paskirtis – apibrėžti prekybos žmonėmis aukų nustatymo gaires, prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų ikiteisminio tyrimo ypatumus, nustatyti atsakingų institucijų, įstaigų ir organizacijų, taip pat nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) bendradarbiavimo ir keitimosi informacija tvarką, kad prekybos žmonėmis aukoms būtina pagalba būtų suteikta nuo jų nustatymo momento.

2. Prekybai žmonėmis priskiriamos nusikalstamos veikos, nurodytos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 147, 147^1, 147^2 ir 157 straipsniuose.

3. Rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į šiuos pagrindinius nacionalinius, tarptautinius ir Europos Sąjungos teisės aktus, susijusius su prekybos žmonėmis prevencija ir kontrole:

3.1. Baudžiamąjį kodeksą;

3.2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksą;

3.3. Lietuvos Respublikos pagalbos nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims įstatymą;

3.4. Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“;

3.5. Tarptautinės darbo organizacijos 1930 m. birželio 10 d. konvenciją Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo;

3.6. Tarptautinės darbo organizacijos 1957 m. birželio 25 d. konvenciją Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo;

3.7. Tarptautinės darbo organizacijos 1999 m. birželio 17 d. konvenciją Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinų veiksmų tokiam darbui panaikinti;

3.8. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos fakultatyvinį protokolą dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos;

3.9. Protokolą dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantį Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą;

3.10. Europos Tarybos konvenciją dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis (toliau – Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis);

3.11. Europos Tarybos konvenciją dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos;

3.12. Tarptautinės darbo organizacijos 1930 m. konvencijos dėl priverstinio ar privalomojo darbo protokolą.

4. Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

4.1. **Apgaulė** – sąmoningas melagingų, tikrovės neatitinkančių žinių apie tam tikras aplinkybes ir faktus (būsimą darbo pobūdį ar veiklą, gyvenimo sąlygas, atlyginimą už darbą ir pan.) pranešimas arba nuslėpimas ar nutylėjimas, kai tokių duomenų paskelbimas galėtų turėti esminę reikšmę prekybos žmonėmis aukos apsisprendimui būti išnaudojamai.

4.2. **Atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis** – 30 dienų, skirtos prekybos žmonėmis aukai atsigauti, išvengti prekiautojų įtakos ir (arba) priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl bendradarbiavimo su teisėsaugos institucijomis.

4.3. **Išnaudojimas** – asmenų įtraukimas į prostituciją, pornografiją ar kitokį seksualinį išnaudojimą, priverstinį darbą ar paslaugų teikimą, įskaitant elgetavimą, vergiją ar į vergiją panašią praktiką, priverstinę tarnystę, nusikalstamą veiką, taip pat organų, audinio ar ląstelės išėmimas, priverstinių ar fiktyvių santuokų sudarymas arba kiti išnaudojimo tikslai, siekiant gauti iš to naudos.

4.4. **Mažametis** – asmuo, neturintis 14 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyta kitaip.

4.5. **Nepilnametis** – asmuo, kuriam nėra suėję 18 metų.

4.6. **Nežmoniškos darbo sąlygos** – sąlygos, kurios išnaudojamam asmeniui sukelia fizines ar dvasines kančias, žemina jo orumą, taip pat sąlygos, kai žymiai skiriasi užmokestis ar kitos darbo sąlygos (ypač darančios įtaką darbuotojo sveikatai ir saugai), palyginti su teisėtai dirbančių darbuotojų.

4.7. **Nukentėjęs asmuo** – ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi nukentėjusiuoju pripažintas fizinis asmuo, kuriam prekybos žmonėmis nusikalstama veika padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala.

4.8. **Pagalbos teikėjas** – subjektas, teikiantis pagalbą prekybos žmonėmis aukai šiose Rekomendacijose nustatyta tvarka.

4.9. **Pažeidžiamumas** – asmeninės savybės, situacinės ar kontekstinės aplinkybės, dėl kurių susidaro tokia padėtis, kai asmuo (pvz., dėl negalios, amžiaus, ribotų informacijos ir (ar) asmeninių gebėjimų priimti sprendimus, socialinio palaikymo stokos ar kitokių individualių savybių ar aplinkybių, didinančių jo pažeidžiamumą) gali patekti į prekybos žmonėmis situaciją ir priimti sau nepalankius sprendimus. Asmuo gali būti pažeidžiamas, jeigu jam galima priskirti vieną ar kelis iš šių požymių:

4.9.1. sunki materialinė padėtis;

4.9.2. mažametis ar nepilnametis;

4.9.3. jaunas žmogus;

4.9.4. vyresnis negu 75 metų;

4.9.5. nėščia moteris;

4.9.6. vienišas tėvas ar motina, auginantis vaiką (-us);

4.9.7. šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų;

4.9.8. asmuo su negalia arba yra akivaizdžių negalios požymių;

4.9.9. psichikos, elgesio ir intelekto sutrikimai;

4.9.10. žemas išsilavinimo lygis;

4.9.11. socialinių įgūdžių stoka;

4.9.12. įvairios priklausomybės (pvz., nuo psichoaktyviųjų medžiagų, lošimų ir kt.) arba žalingas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas;

4.9.13. lesbietė, gėjus, biseksualus, transseksualus, interlytis, lytinę tapatybę kvestionuojantis, kitų lytinių tapatybių asmuo;

4.9.14. neteisėtas buvimas arba gyvenimas Lietuvos Respublikoje;

4.9.15. prašytojas, užsienietis, kuriam suteikta tarptautinė apsauga Lietuvos Respublikoje, laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje gavėjas, leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje darbo pagrindu turintis asmuo;

4.9.16. prekybos žmonėmis auka arba asmuo, kuris buvo kankintas ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą;

4.9.17. kitos aplinkybės, sudarančios prielaidą daryti išvadą apie asmens pažeidžiamumą.

4.10. **Prekeivis žmonėmis** – asmuo, kurio veiksmai atitinka prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų, nurodytų Baudžiamojo kodekso 147 straipsnyje, požymius.

4.11. **Prekyba žmonėmis** – žmogaus pirkimas, pardavimas, kitoks įgijimas ar perleidimas, verbavimas, gabenimas ar laikymas nelaisvėje, kai šios alternatyvios veikos padaromos bent vienu iš alternatyvių nukentėjusio asmens valią palenkiančių būdų: panaudojant fizinį smurtą, grasinimus, kitaip atimant galimybę priešintis, naudojantis nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, panaudojant apgaulę, priimant ar sumokant pinigus, gaunant ar suteikiant kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį, ir jeigu kaltininkas žinojo arba siekė, kad nukentėjęs asmuo (neatsižvelgiant į tai, ar jis sutiko, ar ne) būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai ar kitais seksualinio išnaudojimo tikslais, priverstinei, fiktyviai santuokai, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti, neteisėtam įvaikinimui ar turint tikslą paimti nukentėjusio asmens organą, audinį ar ląstelę arba kitiems išnaudojimo tikslams.

4.12. **Prekybos žmonėmis auka** – fizinis asmuo, galėjęs nukentėti ar nukentėjęs nuo prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos Lietuvos Respublikoje ar kitoje valstybėje, neatsižvelgiant į tai, ar jis nori būti pripažintas nukentėjusiuoju ir (ar) bendradarbiauti su teisėsauga.

4.13. **Priklausomumas** – padėtis, kai prekybos žmonėmis aukos gerovė (padėtis) priklauso nuo kito žmogaus, kuris turi tam tikrą pranašumą ir (ar) valdžią jos atžvilgiu, valios. Galima išskirti šeiminį, materialinį, tarnybinį ir kitokį priklausomumą (pvz., priklausymą sektai, tam tikrai etninei grupei ir kt.).

4.14. **Priverstinis darbas** – bet koks darbas ar paslaugų teikimas, priverstinis elgetavimas, kuriuos prekybos žmonėmis auka yra verčiama atlikti prieš savo valią, naudojant fizinį smurtą ar grasinimus (taip pat ir grasinant nuobauda) arba kitaip atimant galimybę priešintis, arba pasinaudojant nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba apgaule, arba priimant ar sumokant pinigus, arba gaunant ar suteikiant kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį.

4.15. **Vaikai, daug laiko praleidžiantys gatvėje** – neformali nepilnamečių, dažnai neturinčių saugios šeimos aplinkos, tinkamos priežiūros ir vienijamų panašios gyvenimo patirties, bendrija, kurios pagrindinė socializacijos erdvė yra gatvė.

4.16. **Verbavimas** – kito asmens lenkimas (įtikinėjimas, pažadai, pasiūlymai, apgaulė ir kitokie aktyvūs veiksmai) atlikti veiksmus (pvz., duoti sutikimą, pasirašyti sutartį, vykti į užsienį ir kt.), kuriais siekiama palenkti jo valią ir jį įgyti savo ar kito asmens kontrolėn, kad būtų galima jį išnaudoti.

4.17. **Verbuotojas** – asmuo, kurio veiksmai atitinka verbavimo požymius prekybos žmonėmis tikslais.

4.18. **Vergija –** padėtis, kai kitas asmuo visiškai ar iš dalies naudojasi prekybos žmonėmis auka kaip savo nuosavybe, t. y. ją kontroliuoja, daro jai įtaką naudodamasis tam tikra valdžia. Tai toks asmens kontroliavimas, kai labai reikšmingai suvaržoma asmens laisvė ar veiksmų pasirinkimo laisvė, turint tikslą asmenį išnaudoti jį valdant, nusipirkus, pardavus, gaunant kitokią naudą, perdavus ar atsikračius. Dažniausiai tokie veiksmai remiasi jėgos naudojimu, apgaule ar prievarta.

4.19. Kitos Rekomendacijose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžiamos Baudžiamajame kodekse, Baudžiamojo proceso kodekse, Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

5. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas arba pilnametis neveiksnus asmuo, Rekomendacijose nustatytus informavimo, sutikimo davimo ar dalyvavimo veiksmus atlieka jo atstovas, veikiantis teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai tai neatitiktų prekybos žmonėmis aukos interesų arba teisės aktai nustato kitaip.

6. Pagalbą prekybos žmonėmis aukoms gali teikti NVO, Priėmimo ir integracijos agentūra (toliau – PIIA), kai prekybos žmonėmis auka yra trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, tradicinės religinės bendruomenės ir bendrijos, veikiančios pagalbos nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis srityje, Tarptautinė migracijos organizacija (angl. *International Organization for Migration*, toliau – IOM) ir kiti teisės aktų nustatyta tvarka veikiantys subjektai.

II SKYRIUS
PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKŲ POŽYMIAI

7. Didžiausia rizika tapti prekybos žmonėmis auka kyla tiems asmenims, kurie dėl tam tikrų aplinkybių yra pažeidžiami, kaip tai apibrėžta Rekomendacijų 4.10 papunktyje, tačiau asmens priskyrimas vienam ar keliems Rekomendacijų 4.10 papunktyje nurodytiems požymiams savaime nenulemia asmens pažeidžiamumo.

8. Prekybos žmonėmis auką apibūdina šiame skyriuje išdėstytų požymių visuma, bet ir vienas požymis gali būti priežastis pareigūnui patikrinti prekybos žmonėmis versijos pagrįstumą.

9. Veiksniai, stiprinantys suaugusio asmens pažeidžiamumą dėl prekybos žmonėmis grėsmės:

9.1. neturi vidurinio išsilavinimo, profesinės kvalifikacijos, yra bedarbis, neturi jokių pajamų arba gauna minimalias pajamas;

9.2. turi vaikų ar kitų nuo jo priklausomų asmenų;

9.3. gyvena nepriteklių patiriančioje aplinkoje, išgyvena konfliktinius santykius su artimaisiais;

9.4. neturi nuolatinės gyvenamosios vietos;

9.5. yra užsienietis, neteisėtai atvykęs, esantis ar gyvenantis Lietuvos Respublikoje;

9.6. yra užsienietis, pasitraukęs iš savo šalies dėl humanitarinės krizės, karinio konflikto, persekiojimo arba sunkių socialinių ar ekonominių sąlygų;

9.7. priklauso socialinę atskirtį, diskriminaciją ar stigmatizaciją patiriančiai socialinei, religinei, lesbiečių, gėjų, biseksualų, translyčių, interlyčių, lytinę tapatybę kvestionuojančių, kitų lytinių tapatybių asmenų, etninei ar kitokiai grupei;

9.8. turi psichikos problemų (psichinio vystymosi sutrikimų, traumų);

9.9. turi fizinės sveikatos problemų (fizinio vystymosi sutrikimų, traumų);

9.10. yra priklausomas nuo psichoaktyviųjų medžiagų, lošimų ir kt. arba žalingai vartoja;

9.11. turi skolų, ypač jei jos susijusios su verbuotoju;

9.12. nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų arba šalies, į kurią verbuotojas kviečia vykti, kalbos;

9.13. turi leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje darbo pagrindu ir dirba žemos kvalifikacijos darbą;

9.14. patiria ir (ar) anksčiau patyrė fizinį, ir (ar) psichologinį, ir (ar) seksualinį, ir (ar) ekonominį smurtą;

9.15. turi nusikalstamą praeitį arba jį sieja ryšiai su nusikalsti linkusiais asmenimis.

10. Veiksniai, stiprinantys vaiko pažeidžiamumą dėl prekybos žmonėmis grėsmės:

10.1. nelanko ugdymo ar švietimo įstaigos, nesimoko ir (ar) patiria ugdymosi, mokymosi sunkumų;

10.2. neturi nuolatinės gyvenamosios vietos arba yra pabėgęs iš namų ir (ar) linkęs bėgti iš namų arba yra pasišalinęs ir (ar) linkęs pasišalinti iš šeiminių namų, specialiosios mokyklos ar kitų vaikų ugdymo, priežiūros ar apgyvendinimo įstaigų ir (arba) po pabėgimo negali paaiškinti, kur buvo;

10.3. patiria skurdą, gyvena aplinkoje, kurioje yra rizikos veiksnių, turinčių ir (ar) galinčių turėti poveikį vaiko fiziniam ir (ar) psichiniam saugumui, sveikatai, raidai ir (ar) gyvybei;

10.4. yra be tėvų globos likęs vaikas arba globojamas (rūpinamas) vaikas;

10.5. turi psichikos ir (ar) fizinės sveikatos problemų (vystymosi, valgymo sutrikimų, traumų ir kt.);

10.6. patiria ir (ar) anksčiau patyrė fizinį ir (ar) psichologinį, ir (ar) seksualinį smurtą, ir (ar) nepriežiūrą;

10.7. serga lytiškai plintančiomis ligomis, anksti pradėjo lytiškai santykiauti, anksti neplanuotai pastojo;

10.8. yra priklausomas nuo psichoaktyviųjų medžiagų, lošimų ir kt. arba žalingai vartoja;

10.9. žalojo save, bandė nusižudyti;

10.10. yra įtrauktas į veiklą, kuri nesiderina su vaiko amžiumi, lankosi pilnamečiams skirtose vietose (pvz., naktiniuose klubuose, baruose ir pan.);

10.11. patiria ir (ar) yra linkęs į socialinę izoliaciją, t. y. neturi draugų, vengia bet kokio bendravimo ar net akių kontakto arba patiria socialinę atskirtį;

10.12. nenatūraliai stengiasi atrodyti suaugęs, rengiasi savo amžiaus neatitinkančiais drabužiais;

10.13. keliauja kartu su suaugusiu asmeniu, kuris nėra jo artimas giminaitis ar vaiko atstovas pagal įstatymą;

10.14. yra nelydimas nepilnametis užsienietis, kuris atvyko į Lietuvos Respubliką be atstovo pagal įstatymą arba atvykęs į Lietuvos Respubliką neteko jo globos;

10.15. turi akivaizdžiai vyresnį (-ę) suaugusį (-ią) draugą (-ę), su kuriuo (-ia) bendrauja susitikęs ir (ar) telekomunikacijų priemonėmis;

10.16. turi vertingų daiktų ar turto (drabužių, telefoną, pinigų ir kt.), bet negali paaiškinti, kaip ir kur juos įsigijo;

10.17. turi kitiems asmenims priklausančių daiktų;

10.18. turi nusikalstamą praeitį, ryšių su nusikalsti linkusiais asmenimis, buvo įtrauktas į nusikalstamas veikas (pvz., sulaikytas vagiliaujantis, elgetaujantis, platinantis narkotines ar psichotropines medžiagas);

10.19. priklauso vaikų, daug laiko praleidžiančių gatvėje, grupei, kurios nariai įtraukiami į nusikalstamų veikų vykdymą, nuolat keičia buvimo vietą, tačiau nakvoti grįžta į tą pačią vietą;

10.20. priklauso vaikų, daug laiko praleidžiančių gatvėje, grupei, kurios narius nusikalstamoms veikoms vykdyti organizuoja ir kontroliuoja suaugęs asmuo;

10.21. turi skolų, ypač verbuotojui;

10.22. nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų arba šalies, į kurią ruošiasi vykti, kalbos ir (ar) vyksta į užsienio šalį dėl verbuotojo įtakos ir (ar) be vaiko atstovų pagal įstatymą sutikimo arba žinios.

11. Didesnę riziką tapti prekybos žmonėmis auka turi:

11.1. vaikai, augantys šeimose, patiriančiose socialinę riziką (pvz., suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; vaikų (įvaikių) visapusio fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių asmenų patirta žala; įsitraukimas ar polinkis įsitraukti į

nusikalstamas veikas; piktnaudžiavimas psichoaktyviosiomis medžiagomis; priklausomybė nuo psichoaktyviųjų medžiagų, azartinių žaidimų ar kitokia priklausomybė; elgetavimas, valkatavimas, benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas);

11.2. socialiai rizikingo elgesio ar socialinę riziką patiriantys vaikai (t. y. vaikai, kurie valkatauja, elgetauja, nelanko mokyklos ar turi ugdymosi, mokymosi sunkumų, bėga iš namų, šeiminių namų, specialiosios mokyklos ar kitų vaikų ugdymo, priežiūros ar apgyvendinimo įstaigų, piktnaudžiauja psichoaktyviosiomis medžiagomis ar yra priklausomi nuo jų, yra priklausomi nuo azartinių, kompiuterinių ir internetinių žaidimų, yra įsitraukę ar linkę įsitraukti į nusikalstamą veiką, patiria, yra patyrę ar gali patirti psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą, nepriežiūrą, smurtą artimoje aplinkoje ir dėl šių priežasčių jų galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos ir pan.);

11.3. be tėvų globos likę vaikai, globojami (rūpinami) vaikai, ypač gyvenantys šeiminiuose namuose (tarp jų 14–18 metų mergaitės ir merginos);

11.4. vaikai su negalia, ypač vaikai, augantys ar gyvenantys ne šeimos aplinkoje, kurie dėl savo negalios ir (ar) specialiųjų ugdymosi poreikių gali turėti ribotas galimybes įvertinti pavojų;

11.5. vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų;

11.6. vaikai, kurie buvo išnaudojami prostitucijai, pornografijai ar kitais seksualinio išnaudojimo tikslais;

11.7. vaikai, kurie jau yra tapę prekybos žmonėmis aukomis;

11.8. vaikai iš tautinių ir etninių mažumų grupių;

11.9. nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai.

12. Rizika tapti prekybos žmonėmis auka dėl lyties:

12.1. moterys ir nepilnametės merginos gali būti verbuojamos seksualiniam išnaudojimui, priverstiniams darbams; moterys, verbuojamos sudaryti fiktyvias arba priverstines santuokas, susiduria su vergavimo namuose, išnaudojimo, priverstinės surogatinės motinystės rizika;

12.2. vyrai gali būti verbuojami sunkiems fiziniams darbams;

12.3. moterys ir vyrai, turintys negalią, gali būti verbuojami elgetavimui;

12.4. bet kokio amžiaus moterys ir vyrai gali būti verbuojami nusikalstamoms veikoms daryti, organo, audinio, ląstelės išėmimui.

13. Prekybos žmonėmis aukų verbavimo, gabenimo, perleidimo ypatumai:

13.1. prekybos žmonėmis aukos siekiamas tikslas – darbas, nusikalstamos veikos, asmeniniai santykiai (draugystė, partnerystė, gyvenimas kartu) ir kt.;

13.2. prekeiviais žmonėmis dažniausiai būna įvairaus amžiaus ar bet kokios lyties asmenys: šeimos nariai, šeimos draugai, asmenys iš artimų draugų rato, pažįstami, nepažįstami (ypač, kai prekybos žmonėmis auka pagrobiama ar įgyjama iš kitų asmenų);

13.3. prekeiviai žmonėmis savo aukas verbuoja siekdami jas vėliau išnaudoti priverstiniam darbui, paslaugoms, prostitucijai ir kt.;

13.4. prekybos žmonėmis auka verbuojama tiesiogiai, internetu (pvz., pokalbių svetainėse, žaidimų svetainėse ir kt.), įkalbinėjant artimiems draugams ar šeimos nariams, įvairiais skelbimais, siūlančiais susipažinti ar gauti gerą uždarbį ir pan.;

13.5. prekybos žmonėmis auka suviliojama ir vėliau jai taikoma prievarta ar kiti jos valią palenkiantys būdai;

13.6. verbuotojas apsimeta įsimylėjęs prekybos žmonėmis auką, siūlo kartu gyventi, vėliau kartu išvykti, atvykus pradeda taikyti prievartą, išnaudoti ir pan.;

13.7. verbuotojas prekybos žmonėmis aukai duoda netikrus pažadus įdarbinti modeliu, šokėja (-u), aukle (-iumi), masažuotoja (-u), padavėja (-u), ir pan.;

13.8. prekybos žmonėmis auka yra skolinga verbuotojui ar jo artimiesiems, draugams, verbuotojas žada sumokėti ar panaikinti prekybos žmonėmis aukos skolą;

13.9. verbuotojas prekybos žmonėmis aukai žada kvalifikuotą, gerai apmokamą darbą užsienyje, kai prekybos žmonėmis auka net neturi šiam darbui būtino išsilavinimo ar nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų;

13.10. verbuotojas įkalbinėja prekybos žmonėmis auką vykti į užsienio valstybę neteisėtai, aiškindamas, kad tai jai nesukels jokių neigiamų pasekmių;

13.11. verbuotojas prekybos žmonėmis aukai siūlo (įtikinėja) vykti dirbti ar vykti kartu gyventi praėjus trumpam laikui nuo pažinties ar susitikimo (pažįstamas asmuo);

13.12. prekybos žmonėmis auka yra emociškai priklausoma nuo verbuotojo, juo pasitiki;

13.13. verbuotojas prekybos žmonėmis aukai duoda pinigų smulkioms išlaidoms, rūbams, grožio procedūroms, yra paslaugus;

13.14. prekeiviai žmonėmis kontroliuoja prekybos žmonėmis aukos bendravimą, riboja judėjimo laisvę;

13.15. prekybos žmonėmis aukai nesutikus vykti, verbuotojas ir su juo susiję asmenys grasina susidoroti su ja ir (ar) jos artimaisiais, šantažuoja, panaudoja fizinį smurtą;

13.16. prekeiviai žmonėmis prekybos žmonėmis aukai parūpina padirbtus ar tikrus asmens ir kitus dokumentus, kelionės bilietus, organizuoja kelionę ar (ir) padengia kelionės išlaidas;

13.17. prekeiviai žmonėmis iš prekybos žmonėmis aukos paima asmens ir kitus dokumentus, kelionės bilietus;

13.18. prekybos žmonėmis auka nepasirašo darbo sutarties ir kitų su įdarbinimu susijusių dokumentų, pasirašo suklastotą dokumentą arba dokumente yra tikrovės neatitinkančių duomenų; pasirašytus dokumentus prekeiviai žmonėmis iš prekybos žmonėmis aukos atima;

13.19. prekeiviai žmonėmis prekybos žmonėmis aukai pataria, ką sakyti teisėsaugos pareigūnams (pasienyje ar vietos policijai);

13.20. prekybos žmonėmis aukos pasakojime pareigūnui yra nemažai neatitikimų ir prieštaravimų;

13.21. prekeiviai žmonėmis prekybos žmonėmis auką perduoda kitiems asmenims palydėti, nuvežti ir (ar) pasitikti;

13.22. prekeiviai žmonėmis prekybos žmonėmis auką perduoda kitiems asmenims už pinigus, daiktus, paslaugas.

14. Prekybos žmonėmis aukų išnaudojimo ypatumai, prekeivių žmonėmis veiksmai:

14.1. verčia teikti seksualinio pobūdžio paslaugas už atlygį ir atiduoti visą ar dalį gauto atlygio arba teikti tokias paslaugas kitais prekeivių žmonėmis interesais;

14.2. verčia demonstruoti hiperseksualizuotą elgesį, dėvėti vulgarius, provokuojančius drabužius ir pan.;

14.3. atima asmens tapatybę patvirtinančius ir kitus dokumentus, jei jie nebuvo atimti anksčiau, verčia naudoti suklastotus dokumentus;

14.4. verčia dirbti kitą darbą ir (ar) prastesnėmis darbo sąlygomis, negu buvo žadėta;

14.5. verčia dirbti prastesnėmis darbo sąlygomis nei vietos gyventojai;

14.6. verčia dirbti kitomis sąlygomis, negu buvo žadėta, ir (ar) be atlyginimo (pvz., prekybos žmonėmis auka turi sumokėti esamą ar tariamą skolą, daryti nusikalstamą veiką ar kitus veiksmus);

14.7. trečiųjų šalių piliečiai, atvykę į Lietuvos Respubliką darbo pagrindu, atleidžiami iš darbo arba su jais nesudaroma darbo sutartis, jie lieka neteisėtai Lietuvos Respublikoje ir naudojant apgaulę, gąsdinimus ir pan. verčiami toliau dirbti;

14.8. verčia dirbti tuoj pat ar netrukus nuo atvykimo;

14.9. riboja prekybos žmonėmis aukos bendravimą su kitais asmenimis (atimamas telefonas, ribojami pokalbiai, izoliuojama nuo kitų asmenų ir kt.);

14.10. riboja prekybos žmonėmis aukos galimybę dalyvauti visuomeniniuose renginiuose ar religinėse apeigose;

14.11. riboja prekybos žmonėmis aukos judėjimo laisvę, prekybos žmonėmis auka nuolat stebima, jai leidžiama išeiti tik su lydinčiu asmeniu (prekybos žmonėmis auka turi ribotą vietos ir laiko pasirinkimą arba visai jo neturi);

14.12. vykdo prekybos žmonėmis aukos judėjimo ir (ar) gyvenimo kontrolę, naudoja apsaugos ir stebėjimo techniką darbo ir gyvenamojoje vietoje, apsaugą užtikrina žmonės ir (ar) gyvūnai;

14.13. prekybos žmonėmis aukai nepaklusus, naudojamas psichinis ar fizinis smurtas, šantažas, seksualinė prievarta, grasinama susidoroti su jos artimaisiais ir pan.;

14.14. naudoja psichinę ir (ar) fizinę prievartą asmenims, dirbantiems su prekybos žmonėmis auka;

14.15. skiria baudas už prekeivių žmonėmis nustatytos tvarkos nesilaikymą;

14.16. nurodydami išgalvotas priežastis didina prekybos žmonėmis aukos skolą;

14.17. teikia klaidingą informaciją apie prekybos žmonėmis aukos buvimo šalies teisės aktuose nustatytas darbuotojų teises ir darbdavių pareigas, policiją, migracijos tarnybas ir pan.;

14.18. gąsdina pažintimis su teisėsaugos pareigūnais, pranešimu pareigūnams apie neteisėtą prekybos žmonėmis aukos buvimą ir (ar) darbą;

14.19. atima visą ar didžiąją dalį prekybos žmonėmis aukos uždarbio arba didžiąją dalį uždarbio paima už gyvenamąjį plotą, maistą, rūbus ir pan.;

14.20. apgyvendina su kitais kartu dirbančiais asmenimis patalpose, kuriose jie teikia paslaugas ar dirba, ir dažniausiai priverčia susimokėti už apgyvendinimą;

14.21. apgyvendina itin skurdžiomis, elementarių higienos reikalavimų neatitinkančiomis sąlygomis (pvz., kartu su gyvuliais tvarte, neduoda patalynės, liepia miegoti ant grindų ir pan.);

14.22. apgyvendina ir (ar) įdarbina nelegaliai;

14.23. dažnai keičia prekybos žmonėmis aukos gyvenamąją ir (ar) darbo vietą arba prekybos žmonėmis auką perduoda vis kitiems asmenims;

14.24. prekybos žmonėmis auka nežino adreso, kur gyvena ir (ar) dirba;

14.25. izoliuoja nuo vietos kalbą mokančių asmenų, ypač jei prekybos žmonėmis auka nemoka užsienio kalbų;

14.26. prekybos žmonėmis aukai ir kitiems kartu dirbantiems asmenims pristatomas tas pats vertėjas, teisininkas ir (ar) globojantis asmuo;

14.27. prekybos žmonėmis auka ir kiti asmenys gabenami į darbo vietą ir iš jos transportu be langų ar uždengtais langais;

14.28. prekybos žmonėmis auka ant kūno turi tatuiruotę su prekeivių žmonėmis ženklu ar inicialais (ypač būdinga seksualiniam išnaudojimui);

14.29. prekybos žmonėmis auka darbą pradeda ir (ar) baigia nebūdingu tai ūkinei veiklai laiku (vėlai vakare, naktį, anksti ryte ir pan.);

14.30. prekybos žmonėmis auka nežino, koks darbo užmokestis jai mokamas už jos darbą;

14.31. nepilnametis gali būti verbuojamas prostitucijai, pornografijai, kitais seksualinio išnaudojimo tikslais, priverstiniam darbui ar paslaugoms, taip pat nusikalstamoms veikoms daryti, o mažametis, be šių išnaudojimo formų, papildomai gali būti verbuojamas elgetavimui, vagystėms iš parduotuvių, vogtų daiktų pardavinėjimui, psichoaktyviųjų medžiagų, įskaitant kontrabandą, gabenimui, platinimui ar prekybai, taip pat gali būti siekiama jį perleisti, įgyti ar neteisėtai įvaikinti, išnaudoti organų išėmimui.

15. Prekybos žmonėmis aukų (suaugusiųjų ir vaikų) požymiai pagal patirtus išgyvenimus. Prekybos žmonėmis auka:

15.1. turi fizinio smurto žymių;

15.2. turi sveikatos sutrikimų, somatinių ir lytiškai plintančių ligų, priklausomybę nuo žalingų įpročių, psichoaktyviųjų medžiagų ir (ar) kitokias priklausomybes arba žalingai vartoja;

15.3. turi psichologinio, emocinio smurto požymių (pvz., psichikos nestabilumą, agresiją, nervingumą, padidėjusį baimės ir (ar) gėdos jausmą, jautrumą, sumažėjusį saugumo jausmą, viską neigia, siekia atsiriboti, kaltina save ir aplinkybes, nepasitiki savimi ir kitais ir kt.);

15.4. turi psichikos ir elgesio sutrikimų (pvz., potrauminį sindromą, depresiją, nerimą, depersonalizavimą, amneziją ir kt.);

15.5. turi Stokholmo sindromą (susitapatinimas su prekeiviu žmonėmis, psichologinė (emocinė) priklausomybė, savęs nelaiko nukentėjusiu asmeniu);

15.6. nepasitiki savimi ir (ar) kitais;

15.7. vengia bendrauti su atsakingomis institucijomis ir įstaigomis (prokuratūra, policija ir kt.), pagalbą tokiems nukentėjusiesiems teikiančiomis organizacijomis ir kt.;

15.8. atsisako pagalbos, vengia kalbėti apie savo būseną;

15.9. pasakoja skirtingas arba išgalvotas istorijas apie išgyventą situaciją ir išnaudojimą, nesugeba tiksliai prisiminti faktų.

III SKYRIUS
PRANEŠIMAS APIE NUSTATYTĄ PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKĄ IR NEATIDĖLIOTINI PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKĄ NUSTAČIUSIOS INSTITUCIJOS, ĮSTAIGOS AR ORGANIZACIJOS VEIKSMAI

16. Atsakingos institucijos, įstaigos ar organizacijos pareigūnas ar darbuotojas (toliau – pareigūnas ar darbuotojas) pirminio susitikimo su prekybos žmonėmis auka metu:

16.1. atsižvelgdamas į Rekomendacijų II skyriuje nurodytų prekybos žmonėmis aukų požymių visumą ir Rekomendacijų 1 priede nustatytos formos Prekybos žmonėmis aukos nustatymo kortelės (toliau – Kortelė) priede nurodytus prekybos žmonėmis požymius, vertina turimą informaciją ir nustato, ar asmuo gali būti laikomas prekybos žmonėmis auka;

16.2. aiškindamasis, ar vaikas galėjo tapti prekybos žmonėmis auka, prireikus su juo bendrauja ir nedalyvaujant vaiko atstovui ar kitam vaiką lydinčiam asmeniui;

16.3. bendrauja ir elgiasi pagarbiai, jautriai ir profesionaliai, atsižvelgdamas į individualius prekybos žmonėmis aukos poreikius ir nediskriminuodamas (pvz., dėl lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų). Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, su juo bendrauja atsižvelgdamas į vaiko amžių, brandą ir sveikatą, vaikui suprantamu būdu. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra asmuo su negalia, su juo bendrauja tokiam asmeniui prieinamu bendravimo būdu, o jeigu prekybos žmonėmis auka yra užsienietis, – jam suprantama kalba arba pasitelkus vertėją.

17. Pareigūnas ar darbuotojas, nustatydamas prekybos žmonėmis auką, turi užpildyti Kortelę arba kitą institucijos, įstaigos ar organizacijos žinybiniame akte nustatytą dokumentą.

18. Kortelę pildo tas pareigūnas ar darbuotojas, kuris su prekybos žmonėmis auka bendravo per pirmąjį pokalbį. Kortelė pildoma pokalbio metu arba nedelsiant po pokalbio.

19. Kortelė nėra baudžiamojo proceso dokumentas, jos paskirtis – nustatyti prekybos žmonėmis aukai būdingus požymius ir taip padėti pareigūnui ar darbuotojui tinkamai identifikuoti prekybos žmonėmis auką. Kortelę pildo su prekybos žmonėmis auka bendraujantis pareigūnas ar darbuotojas, neatsižvelgdamas į tai, ar jis turi procesinius įgaliojimus spręsti ikiteisminio tyrimo pradėjimo klausimą.

20. Jeigu prekybos žmonėmis auka nustatoma nusikalstamos veikos darymo metu, t. y. aptinkama išnaudojimo vietoje, gabenant į tokią vietą ar pan., Kortelę pildo prekybos žmonėmis auką nustatęs pareigūnas ar darbuotojas, neatsižvelgdamas į tai, ar apie įvykį buvo informuota policija.

21. Jeigu duomenų prekybos žmonėmis aukai nustatyti (toliau – surinkta medžiaga) nepakanka ir nėra pagrindo perduoti surinktą medžiagą policijai, Kortelė kartu su surinkta medžiaga saugoma dokumentų ir asmens duomenų tvarkymą bei saugojimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

22. Užpildyta Kortelė pateikiama policijai kartu su surinkta medžiaga. Informacija apie prekybos žmonėmis auką yra konfidenciali, tačiau gali būti perduota kitai institucijai, turinčiai teisę gauti tokią informaciją asmens duomenų apsaugą, baudžiamąjį procesą ar kitus atitinkamus santykius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

23. Institucijoje, įstaigoje ar organizacijoje gavus surinktą medžiagą kartu su užpildyta Kortele, naujos Kortelės pildyti nereikia, išskyrus atvejus, kai su prekybos žmonėmis auka bendraujantis pareigūnas ar darbuotojas mano, kad reikia nurodyti papildomus arba kitus, negu nurodyti gautoje Kortelėje, duomenis.

24. Pareigūnas ar darbuotojas per pirmąjį pokalbį su galima prekybos žmonėmis auka privalo ją arba jos atstovą informuoti apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą ir susitikti su pagalbos teikėju, išaiškina pagalbos tikslą kaip pozityvų dėmesį asmeniui ir galimybę naudotis prieinama pagalbos sistema, taip pat tai, kad prekybos žmonėmis aukos nustatymo metu pateikta informacija yra konfidenciali, tačiau gali būti perduota institucijai, turinčiai teisę gauti tokią informaciją teisės aktų nustatyta tvarka.

25. Prekybos žmonėmis auka, Rekomendacijų 24 punkte nustatyta tvarka pareigūno ar darbuotojo informuota apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą, savo sutikimą ar nesutikimą turi išreikšti raštu, užpildydama Rekomendacijų 2 priede nustatytos formos sutikimą dėl kompleksinės pagalbos gavimo ir asmens duomenų perdavimo (toliau – sutikimas gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą). Sutikimo gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą kopija išsiunčiama Rekomendacijų 2 priede nurodytam pagalbos teikėjui, kai asmuo išreiškia raštu savo sutikimą.

26. Nustačius, kad prekybos žmonėmis auka yra vaikas, nedelsiant informuojamas ir kviečiamas jo atstovas pagal įstatymą, jeigu tai neprieštarauja geriausiems vaiko interesams. Su vaiku bendraujama ir jis Rekomendacijų 24 punkte nustatyta tvarka informuojamas apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą dalyvaujant vaiko atstovui pagal įstatymą, jeigu šis yra kartu su vaiku ir jo dalyvavimas neprieštarauja geriausiems vaiko interesams. Jeigu nėra galimybės užtikrinti vaiko atstovo pagal įstatymą dalyvavimo arba jo dalyvavimas prieštarautų geriausiems vaiko interesams, su vaiku bendraujama ir jis Rekomendacijų 24 punkte nustatyta tvarka informuojamas apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą dalyvaujant Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VVTAĮT) ar jos įgalioto teritorinio skyriaus atstovui.

27. Su nelydimu nepilnamečiu užsieniečiu bendraujama ir jis Rekomendacijų 24 punkte nustatyta tvarka informuojamas apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą dalyvaujant VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus atstovui, valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančiam asmeniui ir, jeigu reikia, vertėjui. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus atstovas inicijuoja vaikui reikalingos pagalbos teikimą.

28. Esant prekybos žmonėmis aukos rašytiniam sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą, pagalbos organizavimo ir teikimo tikslu pagalbos teikėjui perduodami tik tie iš šiame punkte nurodytų prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų, kurie būtini konkrečiam pagalbos teikimo tikslui pasiekti: vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas, telefono ryšio numeris ir (ar) elektroninio pašto adresas, jei įmanoma nustatyti, įvykio aplinkybės, reikšmingos pagalbos organizavimui ir teikimui, suteikta neatidėliotina pagalba, planuojama teikti pagalba, o kai prekybos žmonėmis auka yra vaikas ar pilnametis neveiksnus asmuo, – ir jo atstovo asmens duomenys (vardas, pavardė, telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas), taip pat kiti konkrečiu atveju pagalbos organizavimui būtini duomenys, kartu perduodant ir pasirašyto

sutikimo gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą kopiją. Nesant atstovo sutikimo gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, kai prekybos žmonėmis auka yra vaikas, dėl pagalbos poreikio vaikui nustatymo sprendžia VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo nustatyta tvarka.

29. Nustačius, kad prekybos žmonėmis auka yra vaikas, nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 24 valandas informuojamas VVTAĮT įgaliotas teritorinis skyrius pagal faktinę vaiko gyvenamąją vietą, o jei nėra galimybės nustatyti faktinės vaiko gyvenamosios vietos, informuojama VVTAĮT. VVTAĮT arba jos įgaliotam teritoriniam skyriui pateikiami vaiko asmens duomenys (vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas), jeigu juos įmanoma nustatyti, ir nurodoma, kad Kortelė yra užpildyta. Gavęs šią informaciją, VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius imasi Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatytų veiksmų.

30. Pareigūnas ar darbuotojas, vadovaudamasis Konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis 13 straipsniu, asmeniui (jo atstovui) išaiškina teisę į atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpį, trečiųjų šalių pilietį informuoja apie Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytą galimybę būti neišsiųstam iš Lietuvos Respublikos arba negrąžintam į užsienio valstybę, jei bus suteiktas šiame įstatyme nustatytas atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis. Apie asmens pageidavimą pasinaudoti šia teise arba atsisakymą ja pasinaudoti pažymima Kortelėje. Atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis suteikiamas, o sprendimas bendradarbiauti ar atsisakyti bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo įstaiga, prokuratūra ar teismu priimamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

31. Atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu prekybos žmonėmis auka turi teisę gauti pagalbą, nurodytą Konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis 12 straipsnio 1 ir 2 dalyse. Užsienietis, kuris yra ar buvo prekybos žmonėmis auka, atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu taip pat naudojasi Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 22² straipsnyje nustatytomis teisėmis.

32. Pagalbos teikėjo veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką arba gavus informaciją iš pareigūno ar darbuotojo apie prekybos žmonėmis auką. Pagalbos teikėjo darbuotojas ir (ar) psichologas:

32.1. konsultacijos metu užpildo Kortelę, jeigu ji nebuvo užpildyta anksčiau kito pareigūno ar darbuotojo, įvertina asmens problemas, socialinę padėtį, nustato individualios socialinės pagalbos poreikį ir, remdamiesi Kortelės priede nurodytais rizikos veiksniais, nustato, ar asmuo atitinka prekybos žmonėmis aukos požymius;

32.2. nustatę prekybos žmonėmis požymius, gautą informaciją apie prekybos žmonėmis atvejį nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną perduoda policijai ir pateikia užpildytos Kortelės kopiją, jeigu policija nebuvo informuota anksčiau kito pareigūno ar darbuotojo. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, turi būti informuojama VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka, jeigu jie nebuvo informuoti anksčiau kito pareigūno ar darbuotojo;

32.3. sudaro ir su nustatoma prekybos žmonėmis auka suderina Rekomendacijų 41 punkte nurodytą pirminių pagalbos veiksmų planą, prireikus organizuoja būtiną (pvz., medicinos) pagalbą, aprūpinimą būtiniausiais daiktais (drabužiais, avalyne, asmens higienos priemonėmis), laikiną apgyvendinimą, nakvynę, psichologinę, teisinę pagalbą ir kitą būtiną pagalbą atsižvelgiant į asmens individualius poreikius).

33. Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų NVO, teikiančių pagalbą prekybos žmonėmis aukoms, sąrašas (toliau – Pagalbos teikėjų sąrašas), kuriame nurodytas pagalbos teikėjo pavadinimas, veiklos adresas, darbo laikas, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas ir teikiama pagalba, skelbiamas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje adresu https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/pagalba-prekybos-zmonemis-nusikaltimu-

aukoms/. Pagalbos teikėjų sąrašas įteikiamas prekybos žmonėmis aukai pildant sutikimą gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (2 priedas).

34. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) pareigūnų veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką. VSAT pareigūnas:

34.1. užpildo Kortelę ir jos kopiją nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną perduoda policijai;

34.2. pagal kompetenciją organizuoja prekybos žmonėmis aukai būtiną (pvz., medicinos) pagalbą) ir Kortelėje nurodo, kokia pagalba buvo suteikta;

34.3. informuoja apie įvykį pagalbos teikėją, neatskleisdami prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenys pagalbos teikėjui perduodami Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuojama VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

34.4. derindamas savo veiksmus su policija, baudžiamąjį procesą ir informacijos tikrinimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka tikrina turimą informaciją, renka papildomus duomenis ir, esant pagrindui, priima sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo;

34.5. užpildytą Kortelę kartu su surinkta medžiaga baudžiamąjį procesą, dokumentų ir asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka perduoda VSAT ikiteisminio tyrimo padaliniui spręsti dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Jei surinktoje medžiagoje pakanka duomenų ikiteisminiam tyrimui pradėti, pradedamas ikiteisminis tyrimas. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, Kortelė saugoma atskirai nuo ikiteisminio tyrimo medžiagos, kartu su kitais asmens duomenimis. Atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą, Kortelė ir kita pateikta informacija saugoma kartu su atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą medžiaga;

34.6. jei prekybos žmonėmis auka yra trečiųjų šalių pilietis arba asmuo be pilietybės, neturintis leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje, apgyvendinus jį PIIA, atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu imasi priemonių, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir kitais pagalbos teikėjo atstovais.

35. Lietuvos Respublikos atstovybės ar konsulinės įstaigos (toliau – Atstovybė) veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką. Konsulinis pareigūnas:

35.1. prekybos žmonėmis auką nustato užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka;

35.2. ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo prekybos žmonėmis aukos nustatymo dienos suteikia prekybos žmonėmis aukai reikiamą pagalbą ar organizuoja reikiamos pagalbos suteikimą. Pagalba prekybos žmonėmis aukai gali būti teikiama atliekant reikalingas konsulines funkcijas, koordinuojant grįžimą į Lietuvos Respubliką, organizuojant laikiną apgyvendinimą, maitinimą, aprūpinimą būtinais daiktais (pvz., drabužiais, avalyne ir kt.) ar medikamentais, organizuojant psichologinę, socialinę, teisinę, medicinos pagalbą ar vertėjo paslaugas ir kt.;

35.3. apie nustatytą prekybos žmonėmis auką užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 1 darbo dieną nuo prekybos žmonėmis aukos nustatymo informuoja Policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) ir pateikia užpildytą užsienio reikalų ministro patvirtintą formą. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, elektroniniu paštu, taikydamas tinkamas duomenų apsaugos priemones, apie atvejį informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių ir pateikia Rekomendacijų 29 punkte nurodytus duomenis;

35.4. užpildytą užsienio reikalų ministro patvirtintą formą kartu su Atstovybės vadovo motyvuotu sprendimu dėl negrąžintinos materialinės pagalbos suteikimo ir suteiktą pagalbą pagrindžiančiais dokumentais pateikia Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM) Konsuliniam ir Finansų departamentams;

35.5. Atstovybė apie prekybos žmonėmis atvejį informuoja pagalbos teikėją, neatskleisdama prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenys pagalbos teikėjui perduodami Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuojama VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

35.6. URM Konsulinio departamento prašymu konsulinis pareigūnas atlieka kitus reikalingus veiksmus, siekdamas suteikti pagalbą prekybos žmonėmis aukai.

36. VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius, gavęs pranešimą apie galimą vaiko teisių pažeidimą, kai prekybos žmonėmis auka yra vaikas:

36.1. imasi Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme numatytų veiksmų – atlieka vaiko situacijos vertinimą (esant poreikiui užtikrina vaikui saugią aplinką);

36.2. užpildo Kortelę ir nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną pateikia policijai, jeigu ji nebuvo informuota anksčiau kito pareigūno ar darbuotojo;

36.3. prekybos žmonėmis aukos vaiko atstovui sutinkant gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jų asmens duomenis perduoda pagalbos teikėjui Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka.

37. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus darbuotojų veiksmai, kai prekybos žmonėmis auka yra užsienio valstybėje be tėvų globos likęs vaikas. Darbuotojas:

37.1. gavęs informacijos apie užsienio valstybėje esantį vaiką (jei jis, jo tėvai (globėjai, rūpintojai (įtėviai) ar turimas vienintelis iš tėvų (globėjų, rūpintojų (įtėvių) yra Lietuvos Respublikos piliečiai), bendradarbiauja su užsienio valstybių institucijomis renkant informaciją, galinčią padėti suteikti tinkamą pagalbą vaikui, ir tokia informacija keičiantis (pvz., apie vaiko padėtį, buvimo ir (ar) sulaikymo užsienio valstybėje aplinkybes, teikiamą pagalbą, dėl vaiko priimtus sprendimus, galimybę bendrauti su jo artimaisiais giminaičiais ir kt.);

37.2. raštu informuoja policiją, jeigu neturi duomenų, kad šios institucijos žino apie prekybos žmonėmis auką vaiką, o nustačius, kad vaikas užsienio valstybėje yra likęs be tėvų globos, sprendžia dėl vaiko parvežimo ir (ar) lydėjimo į Lietuvos Respubliką Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

38. Valstybinės darbo inspekcijos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) inspektorių pagrindiniai veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką. VDI inspektorius:

38.1. užpildo Kortelę ir joje (esant galimybei ir jos priede) pažymi galimos nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes;

38.2. pagal kompetenciją organizuoja prekybos žmonėmis aukai būtiną (pvz., medicinos) pagalbą ir Kortelėje nurodo, kokia pagalba buvo suteikta;

38.3. nustatęs galimą prekybos žmonėmis atvejį, informuoja pagalbos teikėją, neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenis perduoda pagalbos teikėjui Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

38.4. užpildytą Kortelę ir jos priedą nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną perduoda policijai.

39. Policijos veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką:

39.1. policijos pareigūnas, nustatęs prekybos žmonėmis auką, kai yra nusikalstamos veikos požymių (arba nustatęs prekybos žmonėmis atvejį):

39.1.1. nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 24 valandas informuoja operatyvaus valdymo padalinio pareigūną arba pats Policijos registruojamų įvykių registre (toliau – PRĮR) užregistruoja įvykį. Registruojant įvykį PRĮR, lango „Įvykis“ lauke „Įvykio požymis“ papildomai turi būti pasirinkta klasifikatoriaus reikšmė „Prekybos žmonėmis auka“;

39.1.2. prireikus užtikrina prekybos žmonėmis aukos ir įvykio vietos apsaugą;

39.1.3. informuoja prekybos žmonėmis auką apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Esant galimybei, prekybos žmonėmis aukos apsisprendimas dėl bendravimo su pagalbos teikėju ir pagalbos teikimo raštu išreiškiamas dalyvaujant pagalbos teikėjo atstovui;

39.1.4. užpildo Kortelę su įrašytu registruojamo objekto identifikaciniu kodu, suteiktu įvykiui, ir perduoda įvykį nagrinėjančiam pareigūnui;

39.2. policijos pareigūnas, nagrinėjantis įvykį:

39.2.1. neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų informuoja apie įvykį pagalbos teikėją. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenis perduoda pagalbos teikėjui Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

39.2.2. užpildytą Kortelę kartu su surinkta medžiaga teisės aktų nustatyta tvarka perduoda ikiteisminiam tyrimui atlikti. Jei surinktoje medžiagoje pakanka duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą, pradedamas ikiteisminis tyrimas. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, Kortelė saugoma atskirai nuo ikiteisminio tyrimo medžiagos kartu su kitais asmens duomenimis. Atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą, Kortelė ir kita pateikta informacija saugoma kartu su atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą medžiaga;

39.3. jeigu prekybos žmonėmis aukai būtina medicinos pagalba arba dėl jos ar kartu su ja gyvenančių asmenų fizinės ar psichinės būsenos šie asmenys negali likti be priežiūros arba be priežiūros lieka vaikai, policijos pareigūnai privalo nedelsdami spręsti šių asmenų priežiūros klausimą teisės aktų, reglamentuojančių vaiko teisių apsaugą ir kitus susijusius santykius, nustatyta tvarka;

39.4. specializuotų kriminalinės policijos padalinių (policijos įstaigos padalinių ar padalinio struktūrinių dalių, kuriems pagal privalomąją kompetenciją pavesta užkardyti, atskleisti ir tirti nusikalstamas veikas, susijusias su prekyba žmonėmis) tyrėjai ir kiti ikiteisminio tyrimo pareigūnai, kuriems pavesta atlikti prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų ikiteisminį tyrimą, Kortelės gali nepildyti, jeigu surinktoje medžiagoje pakanka duomenų ikiteisminiam tyrimui pradėti arba jeigu prekybos žmonėmis auka išaiškinama ikiteisminio tyrimo metu;

39.5. policija kaupia, analizuoja, tvarko prekybos žmonėmis aukų asmens duomenis prekybos žmonėmis prevencijos ir ikiteisminio tyrimo tikslais;

39.6. jeigu prekybos žmonėmis auka yra trečiųjų šalių pilietis arba asmuo be pilietybės, neturintis leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje, apgyvendinus jį PIIA, atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu imasi priemonių, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir kitais pagalbos teikėjo atstovais.

40. Prokuroro veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką:

40.1. nustatęs prekybos žmonėmis auką, užpildo Kortelę, prireikus organizuoja prekybos žmonėmis aukai būtiną (pvz., medicinos) pagalbą, pradeda ikiteisminį tyrimą ir perduoda surinktą medžiagą ikiteisminio tyrimo įstaigai, kuriai paveda atlikti ikiteisminį tyrimą. Gali nuspręsti pats atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus ar visą ikiteisminį tyrimą. Kortelę pildo tais atvejais, kai pats atlieka ikiteisminį tyrimą ir pirminius ikiteisminio tyrimo veiksmus su prekybos žmonėmis auka. Iš kitų institucijų gauta arba kitos specializacijos prokuroro užpildyta Kortelė paliekama saugoti atskirai nuo ikiteisminio tyrimo medžiagos kartu su kitais asmens duomenimis;

40.2. neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų apie įvykį informuoja pagalbos teikėją. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenys pagalbos teikėjui perduodami Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuojama VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

40.3. jeigu prekybos žmonėmis auka yra trečiųjų šalių pilietis arba asmuo be pilietybės, neturintis leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje, apgyvendinus jį PIIA, atsigavimo ir apsisprendimo

laikotarpiu imasi priemonių, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir kitais pagalbos teikėjo atstovais;

40.4. jeigu duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą nepakanka, pats atlieka reikalingus veiksmus, siekdamas papildyti turimus duomenis, arba surinktą medžiagą perduoda ikiteisminio tyrimo įstaigai ir paveda jai atlikti šiuos veiksmus ir priimti sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Ikiteisminio tyrimo įstaigai priėmus proceso sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą, Kortelė toliau saugoma atskirai nuo ikiteisminio tyrimo medžiagos kartu su kitais asmens duomenimis. Atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą, Kortelė saugoma kartu su atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą medžiaga.

41. IOM darbuotojo veiksmai nustatant prekybos žmonėmis auką:

41.1. nustatęs, kad prekybos žmonėmis auka yra Lietuvos Respublikos pilietis, esantis kitoje valstybėje, užpildo specialią kortelę (angl. *Screening Form,* toliau – SF). SF – tai visuose IOM biuruose naudojama kortelė, skirta tokiems duomenims kaip: asmens tapatybės informacija, migracijos kelias, galimos išnaudojimo aplinkybės, asmens pažeidžiamumo veiksniai, pagalbos poreikis, asmens sutikimas gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Užpildytos SF duomenų tikrumas patvirtinamas prekybos žmonėmis aukos ir atsakingo IOM darbuotojo parašais (nurodomas aukos vardas, pavardė ir parašas, IOM darbuotojo vardas, pavardė, pareigų pavadinimas ir parašas), jei yra galimybė, pridedama prekybos žmonėmis faktą patvirtinanti medžiaga;

41.2. nustatęs, kad prekybos žmonėmis auka yra Lietuvos Respublikos pilietis, esantis kitoje valstybėje, ar asmuo be pilietybės, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, bet esantis kitoje valstybėje, kitoje valstybėje užpildytą SF persiunčia IOM biurui Lietuvoje, o šis pagal galimybę organizuoja asmens grįžimą namo ir tolesnį pagalbos teikimą (pvz., pasitikimą, pirminių (būtinųjų) poreikių įvertinimą, krizių atveju – skubią pagalbą. Esant prekybos žmonėmis aukos sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (toks sutikimas turi būti išreikštas raštu, pildant SF), perduoda pagalbos teikėjui Rekomendacijų 28 punkte nurodytus duomenis. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, apie atvejį informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka. Informaciją apie prekybos žmonėmis atvejį (SF kopiją) perduoda policijai;

41.3. nustatęs, kas prekybos žmonėmis auka Lietuvos Respublikos pilietis buvo išnaudojamas užsienyje ir grįžo į Lietuvą, užpildo SF. Esant prekybos žmonėmis aukos sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (toks sutikimas turi būti išreikštas raštu, pildant SF), jos asmens duomenis (vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas, jeigu šiuos duomenis įmanoma nustatyti) perduoda pagalbos teikėjui ir policijai (policijai perduodama SF kopija). Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

41.4. nustatęs, kad prekybos žmonėmis auka yra kitos Europos Sąjungos valstybės pilietis, esantis Lietuvos Respublikos teritorijoje (nepriklausomai nuo išnaudojimo vietos), užpildo SF. Esant poreikiui ir galimybei, organizuoja asmens grįžimą į kilmės šalį arba, esant prekybos žmonėmis aukos sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (toks sutikimas turi būti išreikštas raštu, pildant SF), perduoda asmens duomenis (vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas, jeigu tokius duomenis įmanoma nustatyti) pagalbos teikėjui ir policijai (policijai perduodama ir SF kopija). Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

41.5. jeigu kreipiasi trečiųjų šalių pilietis, esantis Lietuvos Respublikos teritorijoje (nepriklausomai nuo išnaudojimo vietos), informuoja tą asmenį apie galimybę pasilikti Lietuvoje, jei jam bus suteiktas atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis. Esant prekybos žmonėmis aukos sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (toks sutikimas turi būti išreikštas raštu, pildant SF), ją siunčia pas pagalbos teikėją (bendradarbiaujantį su ikiteisminio tyrimo įstaiga) dėl atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpio suteikimo ir pagalbos teikėjui perduoda jos asmens duomenis (vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas, jei tai įmanoma nustatyti). Jeigu trečiųjų

šalių pilietis pageidauja išvykti į kilmės šalį, jis informuojamas apie galimybę grįžti savanoriškai, padedant IOM. Jeigu trečiųjų šalių pilietis pageidauja išvykti į kilmės šalį ir tam yra skirtas finansavimas, užpildo savanoriško grįžimo formą (angl. *Assisted Voluntary Return Form*), tvarko kelionės dokumentus, perka kelionės bilietus, organizuoja laikiną apgyvendinimą, tranzitą, pasitikimą ir kitą pagalbą. VSAT Užsieniečių registracijos centre sulaikyto arba PIIA apgyvendinto trečiųjų šalių piliečio grąžinimas organizuojamas bendradarbiaujant su VSAT.

IV SKYRIUS
BENDRADARBIAVIMAS TEIKIANT PAGALBĄ PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKOMS

42. Pagalba prekybos žmonėmis aukai teikiama pagal Rekomendacijų 3 priede nurodytą veiksmų seką, atsižvelgiant į gyvenamąją vietą, ikiteisminio tyrimo atlikimo vietą ir individualų poreikį. Pareigūnas ar darbuotojas per pirmąjį pokalbį prekybos žmonėmis auką informuoja apie Lietuvos Respublikos teisės aktų jai suteikiamas teises, įskaitant teisę į pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos turtinės ir (ar) neturtinės žalos kompensavimą, taip pat teisę įstatymų nustatyta tvarka nemokamai gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą. Ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas ir (ar) prokuroras informuoja apie baudžiamąjį procesą, nukentėjusiojo teises ir pareigas. Rekomenduojama šio pokalbio metu pagalbos teikėjo atstovui sudaryti galimybę papasakoti prekybos žmonėmis aukai apie pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Gavęs pranešimą, pagalbos teikėjas į susitikimą turi atsiųsti savo atstovą.

43. Pagalbos teikėjas, teikdamas pagalbą prekybos žmonėmis aukai:

43.1. bendradarbiauja su savivaldybės pagal asmens faktinę gyvenamąją vietą ar ikiteisminio tyrimo atlikimo vietą administracija ir jos įstaigomis, kitomis organizacijomis, galinčiomis suteikti skubią emocinę pagalbą, teikia ir (ar) organizuoja psichologinę, teisinę, neatidėliotiną medicinos pagalbą, laikiną saugų apgyvendinimą ir kitą būtiną pagalbą atsižvelgiant į individualius asmens poreikius;

43.2. teikia ir (ar) organizuoja socialines paslaugas, susijusias su informavimu (įskaitant Rekomendacijų 42 punkte nurodytą informaciją), konsultavimu, tarpininkavimu ir atstovavimu, maitinimo, transporto organizavimu, aprūpinimu būtiniausiais drabužiais ir avalyne, sociokultūrinėmis, higienos ir priežiūros paslaugomis;

43.3. teikia ar organizuoja pagalbos teikimą integruojantis į darbo rinką, pradėjus dirbti;

43.4. teikia ar organizuoja kitos pagalbos, susijusios su ikiteisminiu tyrimu, teikimą (pvz., lydi į apklausas, jų metu teikia emocinę pagalbą, prireikus organizuoja prekybos žmonėmis aukos atvežimą į apklausas, samdo advokatą ir pan.);

43.5. prekybos žmonėmis aukai grįžtant į Lietuvos Respubliką arba išvykstant iš Lietuvos Respublikos į kilmės arba, jei yra galimybė, į kitą pasirinktą šalį, tarpininkauja tarp prekybos žmonėmis aukos ir jos grįžimą finansuojančių, prekybos žmonėmis aukos ir nusikaltimą tiriančių institucijų, palaiko ryšį su prekybos žmonėmis auka telefonu ar kitomis telekomunikacijų priemonėmis, teikia prekybos žmonėmis aukai informaciją ir emocinį palaikymą, pasitinka ją oro ar jūrų uoste, traukinių ar autobusų stotyje arba kitoje vietoje Lietuvos Respublikoje, organizuoja prekybos žmonėmis aukos nuvežimą į laikiną ar nuolatinę gyvenamąją vietą, palydi;

43.6. pagal galimybes bendradarbiauja su policija, o jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, – su VVTAĮT ar jos įgaliotu teritoriniu skyriumi pagal vaiko faktinę gyvenamąją vietą (jei nėra galimybės nustatyti vaiko faktinę gyvenamąją vietą, bendradarbiauja su VVTAĮT), kitomis įstaigomis;

43.7. pagal galimybę teikia pagalbą ir prekybos žmonėmis aukų šeimoms;

43.8. prekybos žmonėmis aukai grįžtant į Lietuvos Respubliką arba išvykstant iš Lietuvos Respublikos į kilmės šalį, bendradarbiauja su kitų valstybių pagalbą teikiančiomis ar kitomis organizacijomis.

44. VSAT pareigūnas, teikdamas pagalbą prekybos žmonėmis aukai:

44.1. pagal kompetenciją organizuoja būtiną (pvz., medicinos) pagalbą ir teikia informaciją Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka;

44.2. neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų informuoja apie įvykį pagalbos teikėją. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenys pagalbos teikėjui perduodami Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą užsienio valstybėje, imasi veiksmų, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

44.3. jeigu trečiųjų šalių pilietis pageidauja išvykti į kilmės šalį, jį informuoja apie galimybę pateikti prašymą leisti savanoriškai grįžti į kilmės šalį. Atlikus visus neatidėliotinus baudžiamojo proceso veiksmus, organizuoja trečiųjų šalių piliečio savanorišką grąžinimą.

45. URM funkcijos, susijusios su pagalba prekybos žmonėmis aukai:

45.1. konsulinis pareigūnas prekybos žmonėmis aukai suteikia būtiną pagalbą atlikdamas reikalingas konsulines funkcijas, prireikus organizuodamas prekybos žmonėmis aukos sugrąžinimą į Lietuvos Respubliką, laikiną apgyvendinimą, keliones, maitinimą, aprūpinimą būtinais daiktais (drabužiais, avalyne) ar medikamentais, psichologinę, socialinę, teisinę, medicinos pagalbą ar vertimo paslaugas ir kt., pagal kompetenciją teikdamas informaciją Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka ir nedelsdamas persiunčia Kortelę URM Konsuliniam departamentui;

45.2. Atstovybė informuoja pagalbos teikėją apie prekybos žmonėmis atvejį neatskleisdama prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų. Jei prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenys pagalbos teikėjui perduodami Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka.

46. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus darbuotojo funkcijos, susijusios su pagalbos teikimu, kai prekybos žmonėmis auka yra vaikas:

46.1. gavęs prokuroro ar policijos prašymą, ištiria šeimos aplinką ir pateikia visą turimą (patikrintą ir (ar) naujai surinktą) informaciją apie prekybos žmonėmis aukos vaiko gyvenimo ir auklėjimo sąlygas, dalyvauja Atvejo koordinavimo grupės susitikimuose pagal Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, Policijos departamento, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, VVTAĮT ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos 2018 m. birželio 28 d. bendradarbiavimo susitarimą Nr. 9.11-17/BS-1 (toliau – Bendradarbiavimo susitarimas);

46.2. imasi Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatytų veiksmų, inicijuoja vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą būtinos specialistų ir institucijų pagalbos teikimą, įskaitant informacijos pagal kompetenciją teikimą Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka;

46.3. įstatymuose nustatytais atvejais ir tvarka dalyvauja ikiteisminio tyrimo, teismo posėdžių metu atliekamose nepilnamečio liudytojo, nukentėjusiojo, įtariamojo ar kaltinamojo apklausose, ikiteisminio tyrimo metu atliekant kitus proceso veiksmus, kuriuose dalyvauja nepilnametis;

46.4. įstatymuose nustatytais atvejais ir tvarka dalyvauja taikant procesines prievartos priemones ir atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus;

46.5. apskundžia aukštesniajam prokurorui baudžiamojo proceso sprendimus, jeigu mano, kad jie yra neteisėti ar nepagrįsti;

46.6. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatytais tikslais kaupia ir analizuoja gautus pranešimus apie galimai smurtą patyrusius ir smurtaujančius vaikus.

47. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus darbuotojo teikiama pagalba vaikui, užsienio valstybėse likusiam be tėvų ar kito atstovo pagal įstatymą globos:

47.1. bendradarbiaudamas su URM ar Atstovybe, renka informaciją iš užsienio valstybės kompetentingų institucijų apie prekybos žmonėmis aukos vaiko (Lietuvos Respublikos piliečio arba kurio tėvai ar kitas vaiko atstovas pagal įstatymą yra Lietuvos Respublikos piliečiai) nustatymo aplinkybes, dėl jo priimtus sprendimus ir kt., surinktą informaciją pateikia atsakingoms institucijoms ir įstaigoms tolesniems sprendimams priimti;

47.2. prireikus organizuoja vaiko parvežimą ir lydėjimą į Lietuvos Respubliką Vyriausybės nustatyta tvarka.

48. VDI inspektoriaus veiksmai, susiję su pagalba prekybos žmonėmis aukai:

48.1. pagal kompetenciją organizuoja būtiną (pvz., medicinos) pagalbą ir teikia informaciją Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka;

48.2. neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų informuoja apie įvykį pagalbos teikėją. Jeigu prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenis pagalbos teikėjui perduoda Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka.

49. Policijos pareigūnas, nustatęs prekybos žmonėmis auką, pagalbą organizuoja vadovaudamasis:

49.1. Rekomendacijomis, pagal kurias, neatskleisdamas prekybos žmonėmis aukos asmens duomenų, apie įvykį informuoja pagalbos teikėją. Jei prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenis pagalbos teikėjui perduoda Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą užsienio valstybėje, imasi veiksmų, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka;

49.2. Policijos departamento ar kitų policijos įstaigų sudarytais bendradarbiavimo susitarimais su pagalbos teikėju, pagal kuriuos šių pagalbos teikėjo darbuotojams teikia įstatymuose ir kituose teisės aktuose leidžiamus teikti duomenis ir pagal galimybę leidžia bendrauti su prekybos žmonėmis aukomis (jų sutikimu ir tiek, kiek tai netrukdo policijos atliekamam tyrimui);

49.3. Rekomendacijų ir kitų teisės aktų nuostatomis, reguliuojančiomis Policijos departamento ir kitų policijos įstaigų bendradarbiavimą su atsakingomis institucijomis, įstaigomis ir organizacijomis.

50. Prokuroras pagalbą prekybos žmonėmis aukai teikia vadovaudamasis Rekomendacijomis, t. y.:

50.1. prireikus organizuoja būtiną (pvz., medicinos) pagalbą ir pagal kompetenciją teikia informaciją Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka;

50.2. jei prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą, jos asmens duomenis pagalbos teikėjui perduoda Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka. Jeigu prekybos žmonėmis auka yra užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą užsienio valstybėje, imasi veiksmų, kad prekybos žmonėmis aukai būtų suteikta galimybė susisiekti su savo šalies atstovybe ir gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą. Jei prekybos žmonėmis auka yra vaikas, informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka.

51. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ir prokuroras:

51.1. atsižvelgdami į prekybos žmonėmis aukos interesus, ikiteisminio tyrimo metu gali leisti pagalbos teikėjo atstovui dalyvauti su prekybos žmonėmis auka atliekamuose ikiteisminio tyrimo veiksmuose lydinčio asmens teisėmis Baudžiamojo proceso kodekso 56^1 straipsnyje numatyta tvarka, jeigu įstatymuose nenustatyta kitaip. Apie pagalbos teikėjo atstovo dalyvavimą turi būti pažymima tyrimo veiksmo protokole;

51.2. atsižvelgdami į ikiteisminio tyrimo tikslus ir laikydamiesi Ikiteisminio tyrimo duomenų skelbimo rekomendacijose, patvirtintose Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2017 m. rugpjūčio 17 d. įsakymu Nr. I-278 „Dėl Ikiteisminio tyrimo duomenų skelbimo rekomendacijų patvirtinimo“, nustatytos ikiteisminio tyrimo duomenų skelbimo tvarkos, gali suteikti pagalbos teikėjo atstovui prašomą informaciją apie ikiteisminio tyrimo eigą;

51.3. apie nustatytą prekybos žmonėmis auką vaiką informuoja VVTAĮT ar jos įgaliotą teritorinį skyrių Rekomendacijų 29 punkte nustatyta tvarka ir užtikrina, kad VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus atstovams būtų sudarytos sąlygos dalyvauti tokio vaiko apklausoje;

51.4. jei nustatytas prekybos žmonėmis atvejis seksualinio išnaudojimo tikslu, nuo kurio nukentėjo vaikas, inicijuoja Atvejo koordinavimo grupę pagal Bendradarbiavimo susitarimą.

52. IOM:

52.1. teikia informaciją prekybos žmonėmis aukai Rekomendacijų 42 punkte nustatyta tvarka;

52.2. pagal galimybę organizuoja asmens grįžimą namo ir tolesnį pagalbos teikimą (pvz., pasitikimą, pirminių (būtinųjų) poreikių įvertinimą, krizių atveju – skubią pagalbą ir kt.), prireikus pasiūlo kito pagalbos teikėjo pagalbą;

52.3. esant prekybos žmonėmis aukos sutikimui gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (toks sutikimas turi būti išreikštas raštu, pildant SF), jos asmens duomenis pagalbos teikėjui perduoda Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka;

52.4. jei prekybos žmonėmis auka yra trečiųjų šalių pilietis, jis informuojamas apie galimybę pasilikti Lietuvoje, jeigu jam bus suteiktas atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis;

52.5. jei prekybos žmonėmis auka trečiųjų šalių pilietis pageidauja gauti pagalbos teikėjo teikiamą pagalbą (pageidavimas turi būti išreikštas raštu), jos asmens duomenis pagalbos teikėjui perduoda Rekomendacijų 28 punkte nustatyta tvarka, o pagalbos teikėjas bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga dėl atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpio suteikimo;

52.6. asmens duomenis tvarko vadovaudamasi IOM duomenų apsaugos principais.

V SKYRIUS
IKITEISMINIO TYRIMO YPATUMAI TIRIANT PREKYBOS ŽMONĖMIS NUSIKALSTAMAS VEIKAS

53. Prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų ikiteisminis tyrimas pradedamas, kai ikiteisminio tyrimo įstaiga ar prokuroras gauna duomenų apie padarytą, rengiamą ar daromą tokią nusikalstamą veiką, neatsižvelgiant į prekybos žmonėmis aukos pilietybę ir nusikalstamos veikos padarymo vietą (Baudžiamojo kodekso 7 straipsnis), nepriklausomai nuo to, ar prekybos žmonėmis auka pateikė pareiškimą ar prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą.

54. Ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovai ir aukštesnieji prokurorai turi užtikrinti, kad ikiteisminį tyrimą atliktų specializuoto kriminalinės policijos padalinio ikiteisminio tyrimo pareigūnai, o ikiteisminį tyrimą organizuotų ir jam vadovautų atitinkamos specializacijos prokurorai.

55. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, nustatęs, kad prekybos žmonėmis aukai nusikalstama veika buvo padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala, nedelsdamas nutarimu pripažįsta asmenį nukentėjusiuoju ir informuoja apie Lietuvos Respublikos teisės aktų jam suteikiamas teises, įskaitant teisę į smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimą ir teisę įstatymų nustatyta tvarka nemokamai gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, išaiškina Baudžiamojo proceso kodekse įtvirtintas nukentėjusiojo teises ir pareigas, neatidėliodamas išsprendžia nukentėjusiojo nepilnamečio atstovo pagal įstatymą įtraukimo į procesą ir įgaliotojo atstovo advokato paskyrimo klausimą.

56. Kai yra pagrindas manyti, kad asmuo tapo prekybos žmonėmis auka, ir atliekant ikiteisminį tyrimą ar sprendžiant klausimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo prireikia tokį asmenį

apklausti ar su juo atlikti kitus baudžiamojo proceso veiksmus, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, vadovaudamasis Konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis 13 straipsniu, žodžiu arba raštu išaiškina jam teisę pasinaudoti atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu. Apie tai pažymima protokole ar kitame dokumente.

57. Prekybos žmonėmis aukai Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka suteikus atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpį, per jį paprastai neatliekami jokie su šiuo asmeniu susiję proceso veiksmai, išskyrus būtinus pirminius veiksmus, siekiant išsiaiškinti padarytą prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką, kai toks asmuo yra pirminis ir vienintelis informacijos ir įrodymų rinkimo šaltinis. Prekybos žmonėmis aukai negali būti taikoma Baudžiamajame kodekse numatyta atsakomybė už nusikalstamos veikos ar ją padariusio asmens slėpimą, nepranešimą apie padarytą prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką. Taip pat jai netaikomos Baudžiamojo proceso kodekse numatytos procesinės prievartos priemonės (atvesdinimas ir kt.) už vengimą atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpiu duoti parodymus. Ši nuostata nevaržo kitų proceso veiksmų, kuriuos būtina ir galima atlikti be prekybos žmonėmis aukos.

58. Jei prekybos žmonėmis aukos, kuriai suteiktas atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpis, dalyvavimas procese yra absoliučiai būtinas tyrimui užtikrinti, turėtų būti nustatytos priemonės, suteikiančios apsaugą aukai. Prekybos žmonėmis aukos turėtų būti apgyvendintos saugioje aplinkoje ir joms turėtų būti suteikta visa būtina informacija, *inter alia* apie jų bendradarbiavimo su valdžios institucijomis pasekmes ir jų, kaip baudžiamojo proceso dalyvių, teises. Per apklausą ikiteisminio tyrimo įstaigoje prekybos žmonėmis auka turėtų turėti galimybę, kad ją lydėtų patikimas asmuo ir (arba) psichologas arba advokatas, jei auka yra nepilnametis, – jo atstovas pagal įstatymą, o apklausa turėtų vykti saugioje aplinkoje, ypatingą dėmesį skiriant tam, kad būtų išvengta tolesnio traumavimo. Turėtų būti vengiama nepagrįstai kartoti prekybos žmonėmis aukų apklausas viso proceso metu.

59. Pradėjus ikiteisminį tyrimą, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ir prokuroras įvertina prekybos žmonėmis aukos pažeidžiamumą ir, bendradarbiaudami su pagalbos teikėju, imasi įstatyme numatytų priemonių, siekiant išvengti pakartotinės prekybos žmonėmis aukos viktimizacijos, užtikrina Baudžiamojo proceso kodekse numatytų nukentėjusiojo teisių įgyvendinimą.

60. Atsižvelgiant į tai, kokių priemonių būtina imtis nukentėjusiojo saugumui užtikrinti, jei kyla realus pavojus nukentėjusiojo gyvybei, sveikatai, turtui, taip pat užtikrinant išsamų ir nešališką baudžiamosios bylos aplinkybių ištyrimą, nukentėjusiajam gali būti taikomos Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir kriminalinės žvalgybos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymo nuostatos.

61. Nesant būtinybės taikyti Baudžiamojo proceso ir kriminalinės žvalgybos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymo nuostatų, pagalbos dėl laikino nukentėjusiojo apgyvendinimo ir kitokios socialinės pagalbos suteikimo galima kreiptis į pagalbos teikėją, socialinės, psichologinės pagalbos centrus.

62. Baudžiamojo proceso metu ikiteisminio tyrimo pareigūnas ir prokuroras turi imtis priemonių galimam nukentėjusio nuo prekybos žmonėmis asmens civiliniam ieškiniui užtikrinti – surasti įtariamajam arba už įtariamojo veiksmus materialiai atsakingiems asmenims priklausantį turtą ir laikinai apriboti nuosavybės teisę į jį. Nukentėjusiajam ar jo atstovui nepareiškus civilinio ieškinio, prokuroras privalo spręsti dėl civilinio ieškinio pareiškimo savo vardu.

63. Įgyvendinant Konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis 28 straipsnyje įtvirtintą nebaudimo nuostatą, prekybos žmonėmis aukos netraukiamos atsakomybėn už administracinius nusižengimus ir gali būti atleistos nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamas veikas, kurias padaryti jos buvo priverstos.

64. VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius Baudžiamojo proceso kodekse nustatytais atvejais ir tvarka atstovauja vaiko interesams ikiteisminio tyrimo ir (ar) baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisme metu.

65. Vaiko atstovui pagal įstatymą, pateikusiam rašytinį ar žodinį prašymą, leidžiama dalyvauti procese, jei ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras priima dėl to nutarimą, o teismas – nutartį. Vaiko atstovas pagal įstatymą paprastai dalyvauja procese kartu su asmeniu, kuriam atstovauja. Ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu, teismo nutartimi gali būti atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese kaip atstovui, jeigu tai prieštarautų nepilnamečio interesams ar galėtų pakenkti baudžiamajam procesui. Tokiu atveju, taip pat jei nėra galimybės susisiekti su atstovu pagal įstatymą arba jo tapatybė nežinoma, nepilnamečiui gali atstovauti jo pasirinktas ir ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo pripažintas tinkamu būti atstovu asmuo. Jeigu nepilnametis nepasirinko kito asmens arba jo pasirinktas asmuo nėra tinkamas atstovauti nepilnamečiui, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar teismas, atsižvelgdamas į nepilnamečio interesus, paskiria kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti nepilnamečiui.

66. Neveiksnaus asmens atstovui pagal įstatymą, pateikusiam rašytinį ar žodinį prašymą, ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu, teismo nutartimi gali būti atsisakyta leisti procese dalyvauti kaip atstovui, jeigu tai prieštarautų neveiksnaus asmens interesams ar galėtų pakenkti baudžiamajam procesui. Tokiais atvejais ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi užtikrinti, kad procese neveiksniam asmeniui atstovautų kitas atstovas. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas laikinai, kol bus išspręstas naujo atstovo klausimas, turi paskirti atstovu bet kurį kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti neveiksnaus asmens interesams.

67. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus, kaip vaiko atstovo pagal įstatymą, tikslas – padėti atstovaujamam asmeniui teisėtais būdais ir priemonėmis ginti savo interesus ir naudotis savo procesinėmis teisėmis. VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius vaiko atstovu pagal įstatymą gali būti skiriamas *ad hoc*.

68. VVTAĮT ar jos įgalioto teritorinio skyriaus atstovo pagal įstatymą veikla yra laikinas atstovavimas, kol bus išspręstas naujo vaiko atstovo pagal įstatymą klausimas (pvz., globėjo (rūpintojo) ar kito asmens, galinčio tinkamai atstovauti šio proceso dalyvio interesams, paskyrimas). Baudžiamojo proceso kodekse 53 straipsnio 3 dalyje nustatytos išimtys taikomos tais atvejais, kai nėra globos (rūpybos) nustatymo pagrindų, tačiau vaiko atstovams pagal įstatymą (vienam iš jų) nebuvo leista dalyvauti procese. Šiuo atveju VVTAĮT ar jos įgaliotas teritorinis skyrius vaiko atstovu pagal įstatymą skiriamas iki ikiteisminio tyrimo atlikimo ar baudžiamosios bylos nagrinėjimo pabaigos.

VI SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

69. Rekomendacijose nurodytas funkcijas vykdantys ir paslaugas teikiantys valstybės tarnautojai, darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, institucijų darbuotojai, pagalbos teikėjo atstovai ir savanoriai privalo laikytis konfidencialumo taisyklių, taikomų visai informacijai, kurią jie gauna eidami pareigas, dirbdami, teikdami paslaugas ar savanoriaudami. Tokia informacija gali būti atskleista tik Rekomendacijų ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais.

70. Įgyvendinant Rekomendacijas, asmens duomenys tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, toliau – Reglamentas (ES) 2016/679), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, o tais atvejais, kai asmens duomenis tvarko kompetentingos institucijos nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, – Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais,

teisinės apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais asmens duomenų apsaugą ir tvarkymą.

71. Duomenų subjekto teisės įgyvendinamos duomenų valdytojo, į kurį kreipiamasi dėl duomenų subjekto teisių įgyvendinimo, nustatyta tvarka, vadovaujantis Reglamentu (ES) 2016/679.

72. Dokumentai saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių dokumentų valdymą, nustatyta tvarka.

_____

Prekybos žmonėmis aukų nustatymo,
ikiteisminio tyrimo ypatumų ir
tarpinstitucinio bendradarbiavimo
rekomendacijų
1 priedas

(Prekybos žmonėmis aukos nustatymo kortelės forma)

_____
(Institucijos, įstaigos ar organizacijos pavadinimas)

_____
(Data)

PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKOS NUSTATYMO KORTELĖ

1. Vertinimo data ir vieta _____

2. Vertinimą atliko _____
(vardas ir pavardė, pareigų pavadinimas, telefono ryšio numeris ir el. pašto adresas)

3. Prekybos žmonėmis auka _____
(vardas ir pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, paskutinė gyvenamoji vieta, telefono
_____
ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas)
_____

4. Prekyba žmonėmis:
□ vidaus prekyba,
□ užsienio prekyba.

5. Įvykio aplinkybės _____
(galimos nusikalstamos veikos padarymo data ir vieta (-os), šalys, kitos aplinkybės)
_____

_____

_____

6. Suteikta neatidėliotina pagalba _____

_____

_____

7. Planuojama suteikti pagalba _____

_____

8. Prekybos žmonėmis auka gauti pagalbą
□ pageidauja,
□ nepageidauja.

Prekybos žmonėmis auka pageidauja gauti pagalbą iš _____
(pagalbos teikėjo pavadinimas)

_____

_____
(nukentėjusio asmens arba jo atstovo vardas, pavardė, parašas)

9. Perduoti šiame pranešime nurodytus asmens duomenis
□ sutinku,
□ nesutinku.

_____
(pagalbos teikėjo pavadinimas – nevyriausybinė organizacija, Priėmimo ir integracijos agentūra, tradicinė religinė bendruomenė ar bendrija, pagalbą nuo prekybos žmonėmis nukentėjusiems asmenims teikianti organizacija arba Tarptautinė migracijos organizacija)

_____
(nukentėjusio asmens arba jo atstovo vardas, pavardė, parašas)

10. Pasinaudoti teise į atsigavimo ir apsisprendimo laikotarpį:
□ pageidauju,
□ nepageidauju.

_____
(nukentėjusio asmens arba jo atstovo vardas, pavardė, parašas)

11. Patvirtinu, kad man yra išaiškinta apie galimybę būti neišsiųstam iš Lietuvos Respublikos arba negrąžintam į užsienio valstybę, ir pasinaudoti šia teise:
□ sutinku,
□ nesutinku.

_____
(nukentėjusio asmens arba jo atstovo vardas, pavardė, parašas)

Pastaba. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 straipsnio 1 dalies 12 punkte nustatyta, kad užsieniečiui leidžiama pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje, kadangi jis yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis.

12. Pranešta _____
(pranešimo data)
□ nevyriausybinėms organizacijoms _____

_____

□ tradicinėms religinėms bendruomenėms ar bendrijoms _____

_____

_____

□ Priėmimo ir integracijos agentūrai
□ Tarptautinei migracijos organizacijai.

13. Pranešta teisėsaugos institucijoms _____
(teisėsaugos institucijos pavadinimas, data)

14. Užpildytas Prekybos žmonėmis aukos nustatymo kortelės priedas (pridedama).

15. Vertimą atliko _____
(parašas, vardas ir pavardė)

16. Vertinimą atliko _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Prekybos žmonėmis aukos nustatymo
kortelės
priedas

PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKOS NUSTATYMO KORTELĖS PRIEDAS

A) Prekybos žmonėmis auka – suaugęs asmuo

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK)

□ **147 straipsnis. Prekyba žmonėmis**
Pasirinkti punktai turi būti pažymėti S.

1. Tas, kas pardavė, pirko, kitaip perleido ar įgijo, verbavo, gabeno ar laikė nelaisvėje žmogų panaudodamas fizinį smurtą ar grasinimus arba kitaip atimdamas galimybę priešintis, arba pasinaudodamas nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba panaudodamas apgaulę, arba priimdamas ar sumokėdamas pinigus, arba gaudamas ar suteikdamas kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį, jeigu kaltininkas žinojo arba siekė, kad nukentėjęs asmuo, nesvarbu, ar jis sutiko, būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai ar kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstinei, fiktyviai santuokai, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitais išnaudojimo tikslais,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dešimties metų.

2. Tas, kas šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką padarė dviem ar daugiau nukentėjusiems asmenims arba sukeldamas pavojų nukentėjusio asmens gyvybei, arba dalyvaudamas organizuotoje grupėje, arba žinodamas ar siekdamas, kad būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės, arba būdamas valstybės tarnautojas ar viešojo administravimo funkcijas atliekantis asmuo ir vykdydamas įgaliojimus,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo ketverių iki dvylikos metų.

3. Nukentėjęs nuo šiame straipsnyje numatytos veikos asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiką, kurią jis buvo priverstas tiesiogiai padaryti dėl jam padarytos šiame straipsnyje numatytos veikos.

4. Už šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

□ **147^1 straipsnis. Išnaudojimas priverstiniam darbui ar paslaugoms**

1. Tas, kas panaudodamas fizinį smurtą, grasinimus, apgaulę arba kitus šio kodekso 147 straipsnyje nurodytus būdus neteisėtai vertė žmogų dirbti tam tikrą darbą ar teikti tam tikras paslaugas, įskaitant elgetavimą,

baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki trejų metų.

2. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką versdamas žmogų dirbti ar teikti paslaugas vergijos ar kitokiomis nežmoniškomis sąlygomis,

baudžiamas areštu arba laisvės atėmimu iki aštuonerių metų.

3. Nukentėjęs nuo šiame straipsnyje numatytos veikos asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiką, kurią jis buvo priverstas tiesiogiai padaryti dėl jam padarytos šiame straipsnyje numatytos veikos.

4. Už šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

□ **147[2] straipsnis. Naudojimasis asmens priverstiniu darbu ar paslaugomis**

1. Tas, kas naudojosi žmogaus darbu ar teikiamomis paslaugomis, įskaitant prostituciją, žinodamas ar turėdamas ir galėdamas žinoti, kad asmuo šį darbą dirba ar šias paslaugas teikia dėl to, kad jam išnaudojimo tikslais buvo panaudotas fizinis smurtas, grasinimai, apgaulė arba kiti šio kodekso 147 straipsnyje nurodyti būdai,

baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.

2. Asmuo, kuris padarė šiame straipsnyje numatytą veiką, atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės, jeigu jis iki jo pripažinimo įtariamuoju savanoriškai apie tai pranešė teisėsaugos institucijai ir aktyviai bendradarbiavo nustatant nuo prekybos žmonėmis (147 straipsnis) ar vaiko pirkimo arba pardavimo (157 straipsnis) nukentėjusį asmenį ir išaiškinant kurią nors iš šių nusikalstamų veikų.

3. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

Trys prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos požymių grupės:

1. Nusikalstami veiksmai (pardavė, pirko, kitaip perleido ar įgijo, verbavo, gabeno ar laikė nelaisvėje).

2. Asmens valią palenkiantys būdai (fizinis smurtas ar grasinimai arba kitaip atimta galimybė priešintis, arba pasinaudojimas nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba panaudojant apgaulę, arba priimant ar sumokant pinigus, arba gaunant ar suteikiant kitokią turtinę naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį). Pasinaudojimas priklausomumu – tai specifinis prekybos žmonėmis aukos valios palenkimo būdas, kai jai tiesiogiai arba užuominomis leidžiama suprasti, kad norėdama išvengti tam tikrų nemalonumų ji privalo paklusti kaltininko, nuo kurio priklauso, valiai, taip pat grasinimas panaudoti teisines priemones ar jų panaudojimas, kai prieš prekybos žmonėmis auką panaudojamos ar grasinama panaudoti administracines, civilines, baudžiamąsias ar kitas įstatymuose nurodytas priemones, bet kokiu būdu ar bet kokiam tikslui, kuriam toks įstatymas nėra sukurtas, siekiant įbauginti prekybos žmonėmis auką, kad ši atliktų tam tikrus veiksmus arba susilaikytų nuo tam tikrų veiksmų (pvz., grasinimas pranešti apie prekybos žmonėmis aukos neteisėtą buvimą šalyje ar bauginimas pranešti policijai, apibūdinant prekybos žmonėmis auką kaip nusikaltėlį ir pan.).

3. Išnaudojimo tikslas (kaltininkas žinojo arba siekė, kad nukentėjęs asmuo būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai ar kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstinei, fiktyviai santuokai, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitais išnaudojimo tikslais, arba įgyti nukentėjusio asmens organą, audinį arba ląstelių).

Prekybos žmonėmis auka – suaugęs asmuo (pagal BK 147, 147[1], 147[2] str.)		
Nusikalstami veiksmai (pažymėti bent vieną punktą)	**Asmens valią palenkiantys būdai** (pažymėti bent vieną punktą)	**Išnaudojimo tikslas** (pažymėti bent vieną punktą)

Prekybos žmonėmis auka – suaugęs asmuo (pagal BK 147, 147[1], 147[2] str.)		
Nusikalstami veiksmai (pažymėti bent vieną punktą)	**Asmens valią palenkiantys būdai** (pažymėti bent vieną punktą)	**Išnaudojimo tikslas** (pažymėti bent vieną punktą)
BK 147 str. **Įtariamasis (kaltinamasis) suaugusį asmenį:** □ pardavė □ pirko □ kitaip perleido □ įgijo □ verbavo □ gabeno □ laikė nelaisvėje	**BK 147 str.** **Įtariamasis (kaltinamasis):** □ panaudojo fizinį smurtą □ panaudojo grasinimus (psichologinį smurtą) □ kitaip atėmė galimybę priešintis (jei netinka pirmas ir antras punktai arba juos papildo) □ pasinaudojo aukos priklausomumu □ panaudojo apgaulę □ priėmė pinigus □ sumokėjo pinigus □ gavo kitokią naudą □ suteikė kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja auką □ pasinaudojo aukos pažeidžiamumu **Pažeidžiamumo požymiai:** □ sunki materialinė padėtis □ jaunystė □ vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečius □ šeimos, auginančios 3 ir daugiau vaikų □ asmuo su negalia □ psichikos, elgesio ir intelekto sutrikimai □ menkas išsilavinimas □ socialinių įgūdžių stoka □ įvairios priklausomybės □ lesbiečių, gėjų, biseksualų, transseksualų, interlyčių, lytinę tapatybę kvestionuojančių, kitų lytinių tapatybių asmenų (toliau kartu – LGBTQ+) kategorijai priskiriami asmenys □ neteisėtas buvimas arba gyvenimas Lietuvos Respublikoje	**BK 147 str.** **Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo arba siekė, kad:** □ auka būtų išnaudojama vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis □ auka būtų išnaudojama prostitucijai □ auka būtų išnaudojama pornografijai □ auka būtų išnaudojama kitoms seksualinio išnaudojimo formoms □ auka būtų išnaudojama priverstinei, fiktyviai santuokai □ auka būtų išnaudojama priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą □ auka būtų išnaudojama nusikalstamai veikai daryti □ auka būtų išnaudojama kitais išnaudojimo tikslais □ būtų paimtas aukos organas, audinys ar ląstelės

Prekybos žmonėmis auka – suaugęs asmuo (pagal BK 147, 147[1], 147[2] str.)		
Nusikalstami veiksmai (pažymėti bent vieną punktą)	**Asmens valią palenkiantys būdai** (pažymėti bent vieną punktą)	**Išnaudojimo tikslas** (pažymėti bent vieną punktą)
	□ prieglobsčio prašytojai, užsieniečiai, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje, laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje gavėjai, leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje darbo pagrindu turintys asmenys	
BK 147[1] str. **Įtariamasis (kaltinamasis) auką:** □ neteisėtai vertė dirbti tam tikrą darbą □ neteisėtai vertė teikti tam tikras paslaugas	**BK 147[1] str.** **Įtariamasis (kaltinamasis):** □ panaudojo fizinį smurtą □ panaudojo grasinimus (psichologinį smurtą) □ kitaip atėmė galimybę priešintis (jei netinka pirmas	**BK 147[1] str.** **Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo arba siekė, kad:** □ auka būtų išnaudojama dirbti tam tikrą darbą □ auka būtų išnaudojama tam tikroms paslaugoms

Prekybos žmonėmis auka – suaugęs asmuo (pagal BK 147, 147[1], 147[2] str.)		
Nusikalstami veiksmai (pažymėti bent vieną punktą)	**Asmens valią palenkiantys būdai** (pažymėti bent vieną punktą)	**Išnaudojimo tikslas** (pažymėti bent vieną punktą)
□ vertė elgetauti	ir antras punktai arba juos papildo) □ pasinaudojo aukos priklausomumu □ panaudojo apgaulę □ priėmė pinigus □ sumokėjo pinigus □ gavo kitokią naudą □ suteikė kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja auką □ pasinaudojo aukos pažeidžiamumu	□ auka būtų išnaudojama vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis □ auka būtų išnaudojama kitomis nežmoniškomis darbo sąlygomis
BK 147[2] str. **Įtariamasis (kaltinamasis):** □ naudojosi aukos darbu □ naudojosi aukos teikiamomis paslaugomis, įskaitant prostituciją □ žinojo ar turėjo ir galėjo žinoti, kad auka yra išnaudojama	**BK 147[2] str.** **Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo ar turėjo ir galėjo žinoti, kad prekeiviai žmonėmis:** □ panaudojo fizinį smurtą □ panaudojo grasinimus (psichologinį smurtą) □ kitaip atėmė galimybę priešintis (jei netinka pirmas ir antras punktai arba juos papildo) □ pasinaudojo aukos priklausomumu □ panaudojo apgaulę □ priėmė pinigus □ sumokėjo pinigus □ gavo kitokią naudą □ suteikė kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja auką □ pasinaudojo aukos pažeidžiamumu	**BK 147[2] str.** □ **Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo ar turėjo ir galėjo žinoti, kad:** □ auka yra išnaudojama dirbti tam tikrą darbą □ auka yra išnaudojama tam tikroms paslaugoms, įskaitant prostituciją

Prekybos žmonėmis auka – vaikas

BK

□ **157 straipsnis. Vaiko pirkimas arba pardavimas**

1. Tas, kas siūlė pirkti, kitaip įgyti, pardavė, pirko, kitaip perleido, įgijo, verbavo, gabeno arba laikė nelaisvėje vaiką žinodamas ar siekdamas, kad, neatsižvelgiant į vaiko sutikimą, jis būtų neteisėtai įvaikintas, išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstinei, fiktyviai santuokai, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitiems išnaudojimo tikslams,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dvylikos metų.

2. Tas, kas šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką padarė dviem ar daugiau vaikų arba mažamečiui, arba sukeldamas pavojų nukentėjusio asmens gyvybei, arba dalyvaudamas organizuotoje grupėje, arba žinodamas ar siekdamas, kad būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės, arba būdamas valstybės tarnautojas ar viešojo administravimo funkcijas atliekantis asmuo ir vykdydamas įgaliojimus,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo penkerių iki penkiolikos metų.

3. Nukentėjęs nuo šiame straipsnyje numatytos veikos asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiką, kurią jis buvo tiesiogiai priverstas padaryti dėl jam padarytos šiame straipsnyje numatytos veikos.

4. Už šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

Du vaiko (asmens iki 18 m.) pirkimo arba pardavimo nusikalstamos veikos elementai:

1) Nusikalstami veiksmai (siūlė pirkti, kitaip įgyti vaiką, pardavė, kitaip perleido, pirko, kitaip įgijo, verbavo, gabeno arba laikė nelaisvėje vaiką).

2) Išnaudojimo tikslas (kaltininkas žinojo ar siekė, kad vaikas būtų neteisėtai įvaikintas, išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstinei, fiktyviai santuokai, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitiems išnaudojimo tikslams, arba kad būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės).

Prekybos žmonėmis auka – vaikas (pagal BK 157, 147² str.)	
Nusikalstami veiksmai (pažymėti bent vieną punktą)	**Išnaudojimo tikslas** (pažymėti bent vieną punktą)
Įtariamasis (kaltinamasis) vaiką: □ siūlė pirkti □ siūlė kitaip įgyti □ pardavė □ kitaip perleido □ pirko □ kitaip įgijo □ verbavo □ gabeno □ laikė nelaisvėje	**Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo arba siekė, kad:** □ vaikas būtų neteisėtai įvaikintas □ vaikas būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis □ vaikas būtų išnaudojamas prostitucijai □ vaikas būtų išnaudojamas pornografijai □ vaikas būtų išnaudojamas kitoms seksualinio išnaudojimo formoms □ vaikas būtų išnaudojamas priverstinei, fiktyviai santuokai □ vaikas būtų išnaudojamas priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą □ vaikas būtų išnaudojamas nusikalstamai veikai daryti □ vaikas būtų išnaudojamas kitiems išnaudojimo tikslams □ būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės **BK 147² str.** □ Įtariamasis (kaltinamasis) žinojo ar turėjo ir galėjo žinoti, kad vaikas yra išnaudojamas.

B) Rizikos veiksniai (daugelis atitinka nukentėjusio asmens situaciją)

Suaugusio asmens rizikos tapti prekybos žmonėmis auka veiksniai
Padėtis iki nusikalstamos veikos
□ neturi vidurinio išsilavinimo, profesijos, darbo arba turi mažai apmokamą darbą, t. y. neturi jokių pajamų arba turi labai mažas pajamas; □ turi vaikų ar kitų nuo jo (jos) priklausančių asmenų; □ gyvena skurdžioje gyvenamojoje aplinkoje, nesutaria su artimaisiais; □ neturi nuolatinės gyvenamosios vietos; □ neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantys ar gyvenantys užsieniečiai; □ užsieniečiai, atvykę į Lietuvos Respubliką dėl saugumo ar dėl ekonominių priežasčių; □ priklauso socialinę atskirtį, diskriminaciją ar stigmatizaciją patiriančiai socialinei, religinei, LGBTQ+, etninei ar kitokiai grupei; □ turi psichikos problemų (psichinio vystymosi sutrikimų, traumų); □ turi fizinės sveikatos problemų (fizinio vystymosi sutrikimų, traumų); □ yra priklausomas nuo psichoaktyviųjų medžiagų, lošimų ir kt. arba žalingai vartoja; □ turi skolų, ypač jei jos susijusios su verbuotoju; □ nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų arba šalies, į kurią verbuotojas kviečia vykti, kalbos; □ turi leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje darbo pagrindu ir dirba žemos kvalifikacijos darbą; □ patiria ir (ar) anksčiau patyrė fizinį, ir (ar) psichologinį, ir (ar) seksualinį, ir (ar) ekonominį smurtą; □ turi nusikalstamą praeitį arba sieja ryšiai su nusikalsti linkusiais asmenimis. □ rizika dėl lyties: □ moterys ir nepilnametės merginos – verbuojamos seksualiniam išnaudojimui, priverstiniams darbams; □ moterys, verbuojamos sudaryti fiktyvias arba priverstines santuokas, susiduria su vergavimo namuose, išnaudojimo, priverstinės surogatinės motinystės rizika; □ vyrai – ypač verbuojami sunkiems fiziniams darbams; □ moterys ir vyrai, turintys negalią, – ypač verbuojami elgetavimui; □ bet kokio amžiaus moterys ir vyrai – verbuojami nusikalstamoms veikoms daryti, organo, audinio, ląstelės išėmimui.
Verbavimas, gabenimas, perleidimas
□ aukos siekiamas tikslas – darbas, nusikalstamos veikos, asmeniniai santykiai (draugystė, partnerystė, gyvenimas kartu) ir kt.; □ prekeiviais žmonėmis dažniausiai būna bet kokio amžiaus ar lyties asmenys: šeimos nariai, šeimos draugai, asmenys iš artimų draugų rato, pažįstami, nepažįstami (ypač kai auka pagrobiama ar įgyjama iš kitų asmenų); □ prekeiviai žmonėmis asmenis verbuoja siekdami juos vėliau išnaudoti priverstiniam darbui, paslaugoms, prostitucijai ir kt.; □ auka verbuojama tiesiogiai, internetu (pokalbių svetainėse, žaidimų svetainėse ir kt.), įkalbinėjant artimiems draugams ar šeimos nariams, įvairiais skelbimais siūlančiais susipažinti ar gauti gerą uždarbį, ir pan.; □ auka yra suviliojama ir vėliau jai taikoma prievarta ar kiti asmens valią palenkiantys būdai; □ verbuotojas apsimeta įsimylėjęs auką, siūlo kartu gyventi, vėliau kartu išvykti, atvykus pradeda taikyti prievartą, išnaudoti ir pan.;

□ verbuotojas aukai duoda netikrus pažadus įdarbinti modeliu, šokėja (-u), aukle (-iumi), masažuotoja (-u), padavėja (-u), ir pan.;
□ auka yra skolinga verbuotojui ar jo artimiesiems, draugams;
□ verbuotojas žada sumokėti ar panaikinti aukos skolą;
□ verbuotojas aukai žada kvalifikuotą, gerai apmokamą darbą užsienyje, kai auka net neturi šiam darbui būtino išsilavinimo ar nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų;
□ verbuotojas įkalbinėja auką vykti į užsienio valstybę neteisėtai, aiškindamas, kad tai jai jokių neigiamų pasekmių nesukels;
□ verbuotojas aukai siūlo (ją įtikinėja) vykti dirbti ar vykti kartu gyventi praėjus trumpam laikui po pažinties ar susitikimo (pažįstamas asmuo);
□ auka yra emociškai priklausoma nuo verbuotojo, juo pasitiki;
□ verbuotojas aukai duoda pinigų smulkioms išlaidoms, rūbams, grožio procedūroms, yra paslaugus;
□ prekeiviai žmonėmis vykdo aukos bendravimo, judėjimo kontrolę, riboja judėjimo laisvę;
□ aukai nesutikus vykti, verbuotojas ir su juo susiję asmenys grasina susidoroti su ja ir (ar) jos artimaisiais, šantažuoja, panaudoja fizinį smurtą;
□ prekeiviai žmonėmis aukai parūpina padirbtus ar tikrus asmens ir kitus dokumentus;
□ prekeiviai žmonėmis aukai parūpina kelionės bilietus, organizuoja kelionę ar (ir) padengia kelionės išlaidas;
□ prekeiviai žmonėmis iš aukos paima asmens ir kitus dokumentus, kelionės bilietus;
□ auka nepasirašo darbo sutarties ir kitų su įdarbinimu susijusių dokumentų, pasirašo suklastotą dokumentą arba dokumente yra tikrovės neatitinkančių duomenų, pasirašytus dokumentus prekeiviai žmonėmis iš aukos atima;
□ prekeiviai žmonėmis aukai pataria, ką sakyti teisėsaugos pareigūnams (pasienyje ar vietos policijai);
□ aukos pasakojime pareigūnui yra nemažai neatitikimų ir prieštaravimų;
□ prekeiviai žmonėmis auką perduoda kitiems asmenims palydėti, nuvežti ir (ar) pasitikti;
□ prekeiviai žmonėmis auką perduoda kitiems asmenims už pinigus, daiktus, paslaugas.

Ypatumai išnaudojimo metu

□ prekeiviai žmonėmis verčia auką teikti seksualinio pobūdžio paslaugas už atlygį ir atiduoti visą ar dalį gauto atlygio arba teikti tokias paslaugas kitais prekeivių žmonėmis interesais;
□ auka demonstruoja hiperseksualizuotą elgesį, dėvi vulgarius, provokuojančius drabužius ir pan.;
□ prekeiviai žmonėmis iš aukos atima asmens ir kitus dokumentus, jei jie nebuvo atimti anksčiau, verčia naudoti suklastotus dokumentus;
□ prekeiviai žmonėmis auką verčia dirbti kitą darbą ir (ar) prastesnėmis darbo sąlygomis, negu buvo žadėta;
□ prekeiviai žmonėmis auką verčia dirbti prastesnėmis darbo sąlygos nei vietos gyventojai;
□ prekeiviai žmonėmis auką verčia dirbti kitomis sąlygomis negu buvo žadėta ir (ar) be atlyginimo (pvz., auka turi sumokėti esamą ar tariamą skolą, vykdyti nusikalstamą veiką ar atlikti kitus veiksmus);
□ trečiųjų šalių piliečiai, atvykę į Lietuvos Respubliką darbo pagrindu, atleidžiami iš darbo arba su jais nesudaroma darbo sutartis ir jie lieka neteisėtai Lietuvos Respublikoje bei yra toliau verčiami dirbti, naudojant apgaulę, gąsdinimus ir pan.;
□ prekeiviai žmonėmis auką verčia dirbti tuoj pat ar netrukus po atvykimo;
□ prekeiviai žmonėmis riboja aukos bendravimą su kitais asmenimis (atima telefoną, riboja pokalbius, izoliuoja nuo kitų asmenų ir kt.);
□ prekeiviai žmonėmis riboja aukos galimybes dalyvauti visuomeniniuose renginiuose ar

religinėse apeigose;
- □ prekeiviai žmonėmis riboja aukos judėjimo laisvę, nuolat stebi, leidžia išeiti tik su lydinčiu asmeniu (auka turi ribotą pasirinkimą vietos ir laiko atžvilgiu arba visai jo neturi);
- □ prekeiviai žmonėmis vykdo aukos judėjimo ir (ar) gyvenimo kontrolę, naudoja apsaugos ir stebėjimo techniką darbo ir gyvenamojoje vietoje, apsaugą užtikrina žmonės ir (ar) gyvūnai;
- □ aukai nepaklusus, prekeiviai žmonėmis naudoja psichinį ar fizinį smurtą, šantažą, seksualinę prievartą, grasinimus susidoroti su artimaisiais ir pan.;
- □ prekeiviai žmonėmis naudoja psichinę ir (ar) fizinę prievartą su auka dirbančių asmenų atžvilgiu;
- □ prekeiviai žmonėmis aukai skiria baudas už jų nustatytos tvarkos nesilaikymą;
- □ prekeiviai žmonėmis didina aukos skolą nurodydami išgalvotas priežastis;
- □ prekeiviai žmonėmis aukai teikia klaidingą informaciją apie buvimo šalies teisės aktuose reglamentuotas darbuotojų teises ir darbdavių pareigas, policiją, migracijos tarnybas ir pan.;
- □ prekeiviai žmonėmis auką gąsdina pažintimis su teisėsaugos pareigūnais, pranešimu pareigūnams apie neteisėtą buvimą ir (ar) darbą;
- □ prekeiviai žmonėmis iš aukos atima visą ar didžiąją dalį uždarbio arba didžiąją dalį uždarbio paima už gyvenamąjį plotą, maistą, rūbus ir pan.;
- □ prekeiviai žmonėmis auką apgyvendina su kitais kartu dirbančiais asmenimis patalpose, kuriose asmuo teikia paslaugas ar dirba, ir dažniausiai už apgyvendinimą auka priverčiama susimokėti;
- □ prekeiviai žmonėmis auką apgyvendina itin skurdžiomis, elementarių higienos reikalavimų neatitinkančiomis sąlygomis (pvz., kartu su gyvuliais tvarte, neduoda patalynės, liepia miegoti ant grindų ir pan.);
- □ prekeiviai žmonėmis auką kitoje valstybėje apgyvendina ir (ar) įdarbina nelegaliai;
- □ prekeiviai žmonėmis dažnai keičia aukos gyvenamąją ir (ar) darbo vietą arba auką perduoda vis kitiems asmenims;
- □ auka nežino adreso, kur gyvena ir (ar) dirba;
- □ prekeiviai žmonėmis izoliuoja auką nuo vietos kalbą mokančių asmenų, ypač jei auka nemoka užsienio kalbų;
- □ prekeiviai žmonėmis aukai ir kitiems kartu dirbantiems asmenims pristato tą patį vertėją, teisininką ir (ar) globojantį asmenį;
- □ prekeiviai žmonėmis auką ir kitus asmenis gabena į (iš) darbo vietą (-os) transportu be langų ar uždengtais langais;
- □ auka ant kūno turi tatuiruotę su prekeivių žmonėmis ženklu ar inicialais (ypač būdinga seksualiniam išnaudojimui);
- □ auka darbą pradeda ir (ar) baigia nebūdingu tai ūkinei veiklai laiku (vėlai vakare, naktį, anksti ryte ir pan.);
- □ auka nežino, koks darbo užmokestis yra mokamas už jos darbą.

Vaiko rizikos tapti prekybos žmonėmis auka veiksniai
Veiksniai:
□ nelanko ugdymo ar švietimo įstaigos, nesimoko, blogi mokymosi rezultatai; □ neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, arba yra pabėgęs iš namų, ir (ar) linkęs bėgti iš namų arba yra pasišalinęs ir (ar) linkęs pasišalinti iš šeiminių namų, specialiosios mokyklos ar kitų vaikų ugdymo, priežiūros ar apgyvendinimo įstaigų ir (arba) po pabėgimo negali paaiškinti, kur buvo;

□ patiria skurdą, gyvena aplinkoje, kurioje yra rizikos veiksniai, turintys ir (ar) galintys turėti poveikį vaiko fiziniam ir (ar) psichiniam saugumui, sveikatai, raidai ir (ar) gyvybei; □ yra be tėvų globos likęs vaikas arba globojamas (rūpinamas) vaikas; □ turi psichikos ir (ar) fizinės sveikatos problemų (turi vystymosi, valgymo sutrikimų, yra patyręs traumų ir kt.); □ patiria ir (ar) anksčiau patyrė fizinį, ir (ar) psichologinį, ir (ar) seksualinį smurtą, ir (ar) nepriežiūrą; □ serga lytiškai plintančiomis ligomis, ankstyvi lytiniai santykiai, ankstyvas neplanuotas nėštumas; □ yra priklausomas nuo psichoaktyviųjų medžiagų, lošimų ir kt. arba žalingai vartoja; □ žaloja save, bandė žudytis; □ yra įtrauktas į veiklą, kuri nesuderinama su vaiko amžiumi, lankosi pilnamečiams skirtose vietose (pvz., naktiniuose klubuose, baruose ir pan.); □ patiria ir (ar) yra linkęs į socialinę izoliaciją, t. y. neturi draugų, vengia bet kokio bendravimo ar net akių kontakto arba patiria socialinę atskirtį; □ nenatūraliai stengiasi atrodyti suaugusiu, rengiasi amžiaus neatitinkančiais drabužiais; □ keliauja kartu su suaugusiuoju, kuris nėra jo artimasis giminaitis ar atstovas pagal įstatymą; □ nelydimas nepilnametis užsienietis, kuris atvyko į Lietuvos Respubliką be atstovo pagal įstatymą, arba kuris atvykęs į Lietuvos Respubliką neteko jo globos; □ turi žymiai vyresnį (vyresnę) suaugusį (suaugusią) draugą (draugę), su kuriuo (kuria) bendrauja susitikęs ar telekomunikacijos priemonėmis; □ turi brangių daiktų ar turto (drabužių, telefoną, pinigų ir kt.), bet negali paaiškinti, kur juos įsigijo; □ turi kitiems asmenims priklausančių daiktų; □ turi nusikalstamą praeitį, ryšių su nusikalsti linkusiais asmenimis, buvo įtrauktas į nusikalstamas veikas, pvz., sulaikytas vagiliaujantis, elgetaujantis, platinantis narkotines ar psichotropines medžiagas; □ priklauso vaikų, daug laiko praleidžiančių gatvėje, grupei, kurios nariai įtraukiami į nusikalstamų veikų vykdymą, nuolat keičia buvimo vietą, tačiau nakvoti grįžta į tą pačią vietą; □ priklauso vaikų, daug laiko praleidžiančių gatvėje, grupei, kurios narius vykdyti nusikalstamas veikas organizuoja ir kontroliuoja suaugęs asmuo; □ turi skolų, ypač verbuotojui; □ nemoka nė vienos iš pagrindinių užsienio kalbų arba šalies, į kurią ruošiasi vykti, kalbos ir (ar) vyksta į užsienio šalį dėl verbuotojo įtakos ir (ar) be vaiko atstovų pagal įstatymą sutikimo arba jų žinios; □ rizika dėl amžiaus; □ mažametis gali būti verbuojamas siekiant jį išnaudoti pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, organų išėmimui, elgetavimui, vagystėms iš parduotuvių, vogtų daiktų pardavinėjimui, psichoaktyviųjų medžiagų gabenimui, įskaitant ir kontrabandą, platinimui, prekybai. Mažo amžiaus vaikus siekiama perleisti, įgyti, neteisėtai įvaikinti; □ nepilnametis, ypač verbuojamas prostitucijai, pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstiniam darbui ar paslaugoms, nusikalstamai veikai daryti.
Didesnės rizikos grupės:
□ vaikai, augantys šeimose, patiriančiose socialinę riziką (suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; vaikų (įvaikių) visapusio fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių asmenų patirta žala; įsitraukimas ar polinkis įsitraukti į nusikalstamas veikas; piktnaudžiavimas psichoaktyviosiomis

medžiagomis; priklausomybė nuo psichoaktyviųjų medžiagų, azartinių žaidimų ar kitokia priklausomybė; elgetavimas, valkatavimas, benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas);

- □ socialiai rizikingo elgesio ar socialinę riziką patiriantys vaikai (t. y. vaikai, kurie valkatauja, elgetauja, nelanko mokyklos ar turi ugdymosi, mokymosi sunkumų, bėga iš namų, šeiminių namų, specialiosios mokyklos ar kitų vaikų ugdymo, priežiūros ar apgyvendinimo įstaigų, piktnaudžiauja psichoaktyviosiomis medžiagomis ar yra priklausomi nuo jų, yra priklausomi nuo azartinių, kompiuterinių ir internetinių žaidimų, yra įsitraukę ar linkę įsitraukti į nusikalstamą veiką, patiria, yra patyrę ar gali patirti psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą, nepriežiūrą, smurtą artimoje aplinkoje ir dėl šių priežasčių jų galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos ir pan.);
- □ be tėvų globos likę vaikai, globojami (rūpinami) vaikai, ypatingai gyvenantys šeiminiuose namuose, tarp jų ir 14–18 metų mergaitės ir merginos;
- □ vaikai su negalia, ypač vaikai, kurie auga ar gyvena ne šeimos aplinkoje, kurie dėl savo negalios ir (ar) specialiųjų ugdymosi poreikių gali turėti ribotas galimybes įvertinti pavojų;
- □ vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų;
- □ vaikai, kurie buvo išnaudojami prostitucijai, pornografijai ar kitais seksualinio išnaudojimo tikslais;
- □ vaikai, kurie jau yra tapę prekybos žmonėmis aukomis;
- □ vaikai iš tautinių ir etninių mažumų grupių;
- □ nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai.

Prekybos žmonėmis aukos (suaugusio ir vaiko) požymiai dėl patirtų išgyvenimų

- □ turi fizinio smurto žymių;
- □ turi sveikatos sutrikimų, somatinių ir lytiškai plintančių ligų, priklausomybę nuo žalingų įpročių, psichoaktyviųjų medžiagų ir (ar) kitokias priklausomybes, arba žalingai vartoja;
- □ turi psichologinio-emocinio smurto požymių: psichikos nestabilumą, agresiją, nervingumą, padidėjusį baimės ir (ar) gėdos jausmą, jautrumą, sumažėjusį saugumo jausmą, viską neigia, siekia atsiriboti, kaltina save ir aplinkybes, nepasitiki savimi ir kitais ir kt.;
- □ turi psichikos ir elgesio sutrikimų: potrauminį sindromą, depresiją, nerimą, depersonalizavimą, amneziją ir kt.;
- □ turi Stokholmo sindromą (susitapatinimą su prekeiviu žmonėmis, psichologinę (emocinę) priklausomybę, savęs nelaiko nukentėjusiu asmeniu);
- □ nepasitiki savimi ir (ar) kitais;
- □ vengia bendrauti su atsakingomis institucijomis ir įstaigomis (prokuratūra, policija ir kt.), pagalbą tokiems nukentėjusiesiems teikiančiomis organizacijomis ir kt.;
- □ atsisako pagalbos, vengia kalbėti apie savo būseną;
- □ pasakoja skirtingas arba išgalvotas istorijas apie išgyventą situaciją ir išnaudojimą, nesugeba prisiminti tikslių faktų.

Priedo pakeitimai:
Nr. I-253/1V-804/A1-747, 2020-08-18, paskelbta TAR 2020-08-19, i. k. 2020-17541

Prekybos žmonėmis aukų nustatymo,
ikiteisminio tyrimo ypatumų ir
tarpinstitucinio bendradarbiavimo
rekomendacijų
2 priedas

ASMENS SUTIKIMAS DĖL KOMPLEKSINĖS PAGALBOS GAVIMO IR ASMENS DUOMENŲ PERDAVIMO

_____
(Data)

Aš, _____,
(asmens vardas ir pavardė, telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas)

arba asmens atstovas:

_____,
(asmens atstovo vardas ir pavardė, telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas)

atstovaudamas _____
(atstovaujamo asmens vardas ir pavardė)

□ sutinku gauti kompleksinę pagalbą
□ nesutinku gauti kompleksinę pagalbą
(pažymėti x)

iš pasirinkto pagalbos teikėjo _____
(pagalbos teikėjo pavadinimas)
_____

ir patvirtinu, kad:

1. Esu informuotas (-a) apie galimybę gauti pagalbos teikėjo teikiamą kompleksinę pagalbą:
   - ○ informavimą, konsultavimą;
   - ○ laikiną apgyvendinimą ir maitinimą *(kai asmuo bendradarbiauja su teisėsauga ir yra įgijęs nukentėjusiojo nuo prekybos žmonėmis (toliau – PŽ) statusą)*;
   - ○ informavimą apie patirtos žalos nukentėjus nuo PŽ atlyginimą *(kai asmuo bendradarbiauja su teisėsauga ir yra įgijęs nukentėjusiojo nuo PŽ statusą, įsiteisėjus teismo nuosprendžiui)*;
   - ○ emocinį palaikymą;
   - ○ tarpininkavimą dėl medicininės, sveikatos priežiūros pagalbos (palydėjimą į sveikatos priežiūros institucijas bei pagalba įsigyjant medikamentų bei higienos priemonių);
   - ○ tarpininkavimą ieškant būsto, dėl darbo paieškos, įsidarbinimo, profesinio mokymo, bendrojo išsilavinimo;
   - ○ psichologinį konsultavimą;
   - ○ teisinę pagalbą ir atstovavimą procesuose bei kt.;
   - ○ pagalbą tvarkant asmens dokumentus;

- pagalbą integruojantis į visuomenę, darbo rinką;
- įtraukimą į pozityvias bendruomenines veiklas (savanorystę, kultūrines veiklas bendruomenėse ir pan.);
- tarpininkavimą ir atstovavimą dėl kitos pagalbos teikimo pagal individualius nukentėjusio asmens poreikius.

2. Esu informuotas (-a), kad, man atsisakius gauti kompleksinę pagalbą, vėliau, pakeitus apsisprendimą, pagalbą galėsiu gauti.

3. Esu informuotas (-a), kad individualiai dėl kompleksinės pagalbos galiu kreiptis man nurodytais kontaktais.

4. Pasirašydamas (-a) šį sutikimą laisva valia sutinku, kad pagalbos organizavimo ir teikimo tikslu mano pasirinktam pagalbos teikėjui būtų perduoti tik tie iš šių mano asmens duomenų, kurie būtini konkrečiam pagalbos teikimo tikslui pasiekti: vardas, pavardė, gimimo data, lytis, pilietybė, faktinės gyvenamosios vietos adresas, telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas, jei įmanoma nustatyti, įvykio aplinkybės, reikšmingos pagalbos organizavimui ir teikimui, suteikta neatidėliotina pagalba, planuojama suteikti pagalba, o kai taikytina, – mano kaip atstovo asmens duomenys (vardas, pavardė, telefono ryšio numeris ir (ar) elektroninio pašto adresas), taip pat kiti konkrečiu atveju pagalbos organizavimui būtini duomenys, kartu perduodant pasirašyto šio sutikimo kopiją.

5. Esu informuotas (-a), kad 4 punkte nurodyti asmens duomenys pagalbos teikėjui bus perduoti remiantis šiuo sutikimu (2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 6 straipsnio 1 dalies a punktas, o kai tvarkomi specialių kategorijų asmens duomenys – ir 9 straipsnio 2 dalies a punktas), tam, kad pagalbos teikėjas galėtų susisiekti ir suteikti reikiamą pagalbą.

Pasirinktai pagalbos tarnybai perduoti asmens duomenys bus saugomi šios pagalbos tarnybos nustatyta tvarka ir terminais, bet ne ilgiau, nei būtina pagalbos teikimo tikslams pasiekti.

Esu informuotas (-a), kad turiu šias teises:

- teisę bet kada atšaukti šį sutikimą ir reikalauti nutraukti tolesnį asmens duomenų tvarkymą, kuris yra vykdomas sutikimo pagrindu. Sutikimo atšaukimas nedaro poveikio sutikimu pagrįsto asmens duomenų tvarkymo, atlikto iki sutikimo atšaukimo, teisėtumui;
- teisę susipažinti su tvarkomais mano asmens duomenimis ir prašyti juos ištaisyti arba ištrinti (teisė būti pamirštam), teisę apriboti duomenų tvarkymą. Šias teises galiu (mano atstovaujamas asmuo gali) įgyvendinti kreipdamasis į duomenų valdytoją jo nustatyta tvarka;
- teisę pateikti skundą. Jeigu manau (mano atstovaujamas asmuo mano), kad mano (mano atstovaujamo asmens) duomenys tvarkomi pažeidžiant duomenų apsaugos teisės aktų reikalavimus, turiu (mano atstovaujamas asmuo turi) teisę pateikti skundą Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai (L. Sapiegos g. 17, LT-10312 Vilnius, el. paštas ada@ada.lt).

_____ _____

(Vardas ir pavardė) (Parašas)

Patvirtinu, kad:

suprantu, kokiu tikslu renkami, naudojami ir atskleidžiami mano asmens duomenys, kaip tai aprašyta anksčiau;

suprantu, jog galiu naudotis savo teisėmis kaip duomenų subjektas, įskaitant teisę susipažinti su mano asmens duomenimis ir juos ištaisyti, raštu kreipiantis į Duomenų apsaugos pareigūną;

suprantu, jog mano asmens duomenys bus tvarkomi konfidencialiai ir laikantis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento;

suprantu šio sutikimo turinį ir tai, kad pagalbos teikėjas tvarkys mano asmens duomenis;

pagalbos teikėjų sąrašą gavau.

Pastaba. Pagalbos prekybos žmonėmis aukoms teikėjų sąrašas skelbiamas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje (https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/pagalba-prekybos-zmonemis-nusikaltimu-aukoms/).

_____ _____

(Vardas ir pavardė) (Parašas)

Pagalbos prekybos žmonėmis auką informavo:

_____ _____ _____

(Vertėjas (-a)) (Parašas) (Vardas ir pavardė)

_____ _____ _____

(Pareigų pavadinimas) (Parašas) (Vardas ir pavardė)

Pirmo kontakto institucija, gaunanti asmens sutikimą dėl kompleksinės pagalbos gavimo ir asmens duomenų perdavimo:

_____

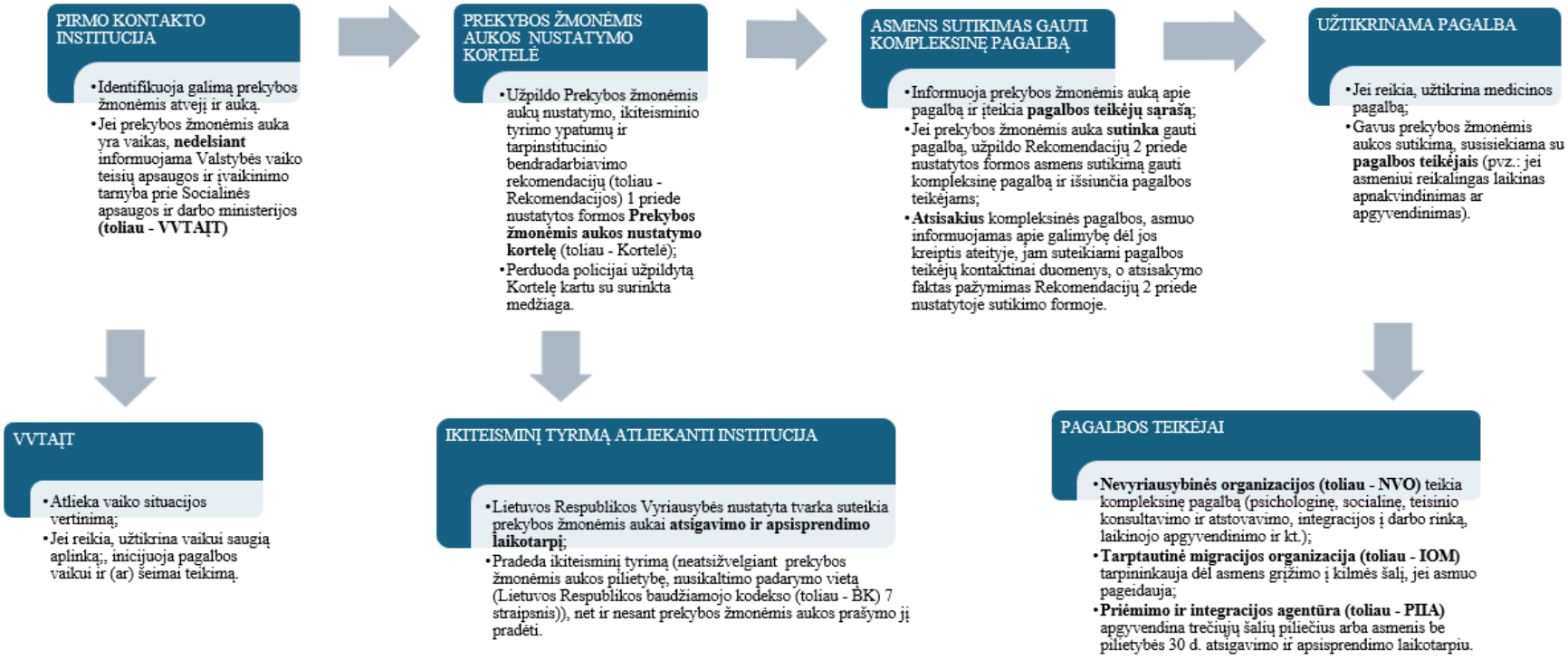
(Pavadinimas, buveinės adresas, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas)

_____

_____

Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo
ypatumų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijų
3 priedas

BENDRADARBIAVIMO ATMINTINĖ

Pastabos:

1. Pirmojo kontakto institucija – pagalbos teikėjai (NVO, tradicinės religinės bendruomenės ir bendrijos, PIIA, IOM), policija, prokuratūra, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, VVTAĮT.
2. Prekybai žmonėmis priskiriamos nusikalstamos veikos, numatytos BK 147, 147-1, 147-2, 157 straipsniuose.

3. Pagalbos teikėjų sąrašą su kontaktine informacija galima rasti adresu: https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/pagalba-prekybos-zmonemis-nusikaltimu-aukoms

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas
Nr. I-253/1V-804/A1-747, 2020-08-18, paskelbta TAR 2020-08-19, i. k. 2020-17541
Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. gruodžio 17 d. įsakymo Nr. I-327/1V-1015/A1-758 „Dėl Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo

2.
Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas
Nr. I-176/1V-594/A1-459, 2026-07-31, paskelbta TAR 2026-07-31, i. k. 2026-12444
Dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro2015 m. gruodžio 17 d. įsakymo Nr. I-327/1V-1015/A1-758 „Dėl prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo